Valiokunnan mietintö SiVM 15/2026 vp─ HE 177/2026 vp

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle opintoetuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle opintoetuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 177/2026 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:
- Toimenpidealoite TPA 33/2025 vp Merja Rasinkangas ps ym. Toimenpidealoite opintolainahyvityksen saattamiseksi oikeudenmukaiseksi varusmiehille
- Toimenpidealoite TPA 84/2026 vp Sari Sarkomaa kok Toimenpidealoite opintolainahyvityksen suorittamisajan laskennan korjaamisesta siten, ettei asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittaminen heikennä opiskelijan mahdollisuutta saada opintolainahyvitystä

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- etuuspäällikkö Piia Kuusisto, Kansaneläkelaitos
- poliittinen asiantuntija Cecilia Sippel, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- edunvalvonnan ja vaikuttamisen asiantuntija Suvituuli Lundmark, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry
- järjestöpäällikkö Iiris Hynönen, Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- sosiaalipolitiikan erityisasiantuntija Erica Alaluusua, Suomen opiskelijakuntien liitto — SAMOK ry
- sosiaalipolitiikan asiantuntija Sonja Naalisvaara, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Opetushallitus
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- Nuorisoala ry
- Nuorisotutkimusseura ry

- Suomen Opiskelija-Allianssi — OSKU ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi opintoetuuslaki sekä muutettavaksi koulumatkatukilakia, valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, oppivelvollisuuslakia, sotilasavustuslakia, yleisestä asumistuesta annettua lakia, varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia ja toimeentulotuesta annettua lakia. Voimassa oleva opintotukilaki kumottaisiin.

Uudessa opintoetuuslaissa säädettäisiin opintojen aikana myönnettävän opintorahan, asumislisän ja opintolainan valtiontakauksen sekä opintolainansaajalle myönnettävän korkoavustuksen sekä opintolainahyvityksen saamisen edellytyksistä. Oppivelvollisuuslaista kumottaisiin nykyiset oppivelvollisia koskevat majoitus- ja matkakorvausta koskevat säännökset ja lisättäisiin vastaavat säännökset opintoetuuslakiin ja koulumatkatukilakiin.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa sekä vuosia 2026—2029 ja 2027—2030 koskevissa julkisen talouden suunnitelmissa asetettuihin tavoitteisiin opintotuen uudistamisesta. Tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Uudistuksella vahvistettaisiin myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennettäisiin alaikäisten velkaantumista ja turvattaisiin perheellisten opiskelijoiden asemaa.

Ehdotetulla opintoetuuslailla uudistetaan opintorahan huoltajakorotuksen, opintotukiajan harkinnanvaraisen pidentämisen, oppivelvollisuusopintojen jälkeen suoritettavien toisen asteen opintojen tukiajan sekä opintolainan valtiontakauksen, korkoavustuksen ja opintolainahyvityksen ehtoja. Lisäksi sääntelyä ajantasaistetaan ja selkeytetään etuuden toimeenpanon helpottamiseksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.8.2027.

Toimenpidealoitteet

Toimenpidealoitteessa opintolainahyvityksen saattamiseksi oikeudenmukaiseksi varusmiehille (TPA 33/2025 vp) ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin saattaakseen opintolainahyvityksen oikeudenmukaiseksi myös varusmiehille.

Toimenpidealoitteessa opintolainahyvityksen suorittamisajan laskennan korjaamisesta siten, ettei asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittaminen heikennä opiskelijan mahdollisuutta saada opintolainahyvitystä (TPA 84/2026 vp), ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin opintotukilain muuttamiseksi siten, että opintolainahyvityksen suorittamisaika alkaa opiskelijan ensimmäisestä läsnäololukukaudesta tai muutoin varmistetaan, ettei asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittamisesta aiheutuva opintojen aloittamisen tai jatkamisen viivästyminen heikennä opiskelijan mahdollisuutta saada opintolainahyvitystä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen tausta ja tavoitteet

Pääministeri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy opintotukea koskeva kirjaus seuraavasti: ”Opintotuen tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu. Hallitus käynnistää opintotuen kokonaisuudistuksen. Opintotukea on kehitetty pirstaleisesti koko 2000-luvun. Opintotuen kokonaisuudistuksessa käydään läpi opintorahan taso, opintolainan suuruus ja opintolainahyvityksen määrä, vapaiden tulojen rajat, perheellisten opiskelijoiden asema ja asumisen tukeminen. Tulorajojen riittävyyttä ja mahdollisuutta nostaa niitä arvioidaan puoliväliriihen yhteydessä. Selvitetään myös oppisopimuskoulutusten ja opintotuen parempi yhteensovittaminen. Tavoitteena on turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa.”

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että voimassa oleva opintotukilaki kumotaan ja sen tilalle säädetään uusi opintoetuuslaki. Lakiehdotuksen mukaan opintotuki koostuu jatkossakin opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Muita opintoetuuksia ovat nykyistä vastaavasti korkoavustus ja opintolainahyvitys. Opintotukeen oikeuttavien opintojen ehdotetaan pysyvän ennallaan kuten myös päätoimisen opiskelun ja opintojen edistymisen vaatimukset. Myöskään muutoksenhakua koskevaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi. Opintotuen toimeenpanon näkökulmasta sääntelykokonaisuuden on tarkoitus selkeytyä.

Hallituksen esitykseen sisältyvän uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Uudistuksessa vahvistetaan myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennetään alaikäisten velkaantumista ja turvataan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Asiantuntijalausuntojen tavoin sivistysvaliokunta kannattaa uudistuksen tavoitteita.

Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä. Valiokunta ehdottaa opintoetuuslain hyväksymistä lain 92 ja 94 §:iin tehtävien teknisten korjausten vuoksi muutettuna. Lisäksi valiokunta ehdottaa teknistä muutosta oppivelvollisuuslain muuttamista koskevan lain johtolauseeseen. Koulumatkatukilain, valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, sotilasavustuslain, yleisestä asumistuesta annetun lain, varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain ja toimeentulotuesta annetun lain muuttamista koskevat lait ehdotetaan hyväksyttäviksi muuttamattomina.

Opintotuen taso ja laajuus

Opiskelija- ja nuorisojärjestöjen lausuntopalaute

Opiskelija- ja nuorisojärjestöt ovat lausunnoissaan esittäneet huolensa opintorahan ja asumislisän tasosta. Lisäksi epäkohtana on pidetty sitä, ettei asumislisää ole ehdotettu sidottavaksi indeksiin. Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin, etteivät esitetyt muutokset edistä riittävästi täysipäiväisen opiskelun mahdollistamisen tai opiskeluaikaisen toimeentulon turvaamisen tavoitteita.

Asiantuntijalausunnoissa esitetyt ehdotukset koskevat muun muassa opintolainahyvityksen ulottamista myös muihin kuin korkeakoulututkinnon suorittaneisiin, tarvetta tarkastella oppivelvollisen asumisen ja matkustamisen tuen ehtoja uudelleen sekä perheellisten opiskelijoiden asemaa laajemmin osana opintotuen ja muun sosiaaliturvan kokonaisuutta, huoltajien tulorajojen tasokorotustarvetta sekä korkoavustuksen tulorajojen korottamista, korkeakouluopiskelijoiden opintotukikuukausien määrään korottamista ja opintolainahyvitykseen oikeuttavan opiskeluajan pidentämisperusteiden laajentamista.

Sivistysvaliokunta toteaa, että valtiontalouden sopeuttamistarpeen vuoksi opintotuen uudistamisen keskeisenä reunaehtona on ollut kustannusneutraalisuus. Useat lausunnonantajien kehittämisehdotukset ovat sellaisia, jotka lisäisivät opintotukimenoja, eikä niitä sen vuoksi voida ottaa tässä vaiheessa huomioon. Sivistysvaliokunta pitää kuitenkin opiskelijajärjestöjen lausuntopalautetta tärkeänä aineistona opintoetuusjärjestelmää myöhemmin mahdollisesti kehitettäessä. Lisäksi on tärkeää seurata ja arvioida nyt tehtävän uudistuksen vaikutuksia muun muassa nuorten toimeentuloon, velkaantumiskehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulutuksen läpäisyyn, keskeyttämiseen ja saavutettavuuteen.

Huoltajakorotus

Esityksessä ehdotetaan, että huoltajakorotuksen määrään vaikuttaa jatkossa huollettavien alaikäisten lasten lukumäärä. Valiokunta pitää myönteisenä, että huoltajakorotus säilyy osana opintotukea ja että uudistuksessa huomioidaan perheelliset opiskelijat nykyistä paremmin. Huoltajakorotuksen uudistus parantaa lasta huoltavien toimeentuloa ja voi osaltaan edistää perheellisten opiskelijoiden opintojen sujuvuutta.

Opintolaina

Sivistysvaliokunta kannattaa esitykseen sisältyviä opintolainan käyttökelpoisuutta ja turvallisuutta parantavia muutoksia, joita ovat opintolainan korkojen pääomituskauden pidennys, korkoavustuksen ehtojen parantaminen sekä lainan eräännyttämisen määräajan pidentäminen. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että opintolainahyvitys säilyy yhtenä etuutena ja tulee pienentämään jatkossakin korkeakoulututkinnon suorittaneiden velkataakkaa. *(Valiokunnan lausumaehdotus 1)*

Opintotukeen oikeuttavan enimmäisajan pidentäminen

Opiskelijan opintotukiaikaa voidaan ehdotuksen mukaan pidentää, jos opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Harkinnanvaraisten lisätukikuukausien käyttö edellyttää, että opiskelijalla on tukikuukausia edelleen jäljellä, kun kyse on muusta kuin oppivelvollisuuslain mukaiseen maksuttoman koulutuksen piiriin kuuluvasta opiskelusta. Hallituksen esityksen mukaan esimerkiksi tavoitteellinen kilpaurheilu, koulutusalan vaihto sairauden, vamman tai muun painavan syyn vuoksi tai ulkomailla opiskelu voivat aiheuttaa opintojen järjestämisvaikeuksia, ja nämä syyt voidaan jatkossa hyväksyä enimmäisajan pidentämisen perusteeksi. Sivistysvaliokunta toteaa, että esitetyt opintotukiajan pidentämisen joustot ovat perusteltuja ja ottavat erilaisissa tilanteissa olevat opiskelijat huomioon nykyistä paremmin.

Asiantuntijalausunnossa on ehdotettu, että opintoetuuslain 14 §:ssä, joka koskee opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa korkeakouluopinnoissa, muuna erityisen painavana syynä enimmäisajan pidentämisessä voitaisiin ottaa huomioon myös opiskelijasta riippumaton, tutkintoon pakollisena kuuluvan harjoittelun tai muun työelämäjakson saatavuudesta aiheutuva merkittävä viivästys. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi yhdessä Kansaneläkelaitoksen kanssa lain täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä, voidaanko tutkintokohtaista enimmäistukiaikaa pidentää myös harjoittelupaikkojen niukkuuteen liittyvän syyn perusteella.

Regressisääntely

Kansaneläkelaitos on tuonut lausunnossaan esille pitävänsä tärkeänä, että uuteen opintoetuuslakiin ja yleistä asumistukea koskevaan lakiin lisättäisiin regressisääntely, joka mahdollistaisi opintotuen asumislisän liikamaksujen perimisen samalle ajalle takautuen myönnettävästä yleisestä asumistuesta ja toisin päin ilman takaisinperintämenettelyä. Päällekkäisiä maksuja voi syntyä opiskelijoille esimerkiksi tilanteissa, joissa opiskelija on ennen opintojen alkua saanut yleistä asumistukea ja siirtyy opintojen alkaessa opintotuen asumislisän piiriin.

Saadun selvityksen mukaan regressisääntelyn edellytyksiä on tarkasteltu hallituksen esityksen valmistelun aikana perusteellisesti. Vaikka regressimenettelyn käyttöönottoon liittyy paljon sitä puoltavia näkökohtia, kuten lainsäädännön sujuvampi toimeenpano ja asiakkaiden hallinnollisen taakan keventäminen, on asian valmistelun aikana ilmennyt kuitenkin myös sellaisia seikkoja, joiden vuoksi regressimenettelyitä koskevia säännöksiä ei ole tässä vaiheessa sisällytetty hallituksen esitykseen. Regressisääntelyn valmistelussa on otettava huomioon, että opintotuen asumislisä on yksilökohtainen etuus, joka myönnetään ja maksetaan yhdelle henkilölle ja jonka tarveharkinnassa otetaan huomioon vain kyseisen henkilön tulot, kun taas yleinen asumistuki on puolestaan ruokakuntakohtainen etuus. Etuuksien päällekkäisen maksamisen estämiseen liittyvien ratkaisujen arvioimista voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan jatkaa myöhemmässä vaiheessa, sillä mahdolliset muutokset edellyttävät huolellista jatkovalmistelua.

Opintotuki toisella asteella

Koulumatkatuki ja asumislisä

Oppivelvollisuuslain 19—21 §:n mukaiset matka- ja majoituskorvaukset ehdotetaan korvattaviksi opintoetuuslakiin ja koulumatkatukilakiin lisättävällä sääntelyllä, ja samalla etuudet siirtyvät lakien voimaan tullessa Kansaneläkelaitoksen myönnettäviksi. Ehdotettavassa sääntelyssä on otettu huomioon valiokunnan aiemmin käsittelemän hallituksen esityksen laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (SiVM 13/2026 vp — HE 213/2026 vp) mukaiset matka- ja majoituskorvauksia koskevat tukioikeuden laajennukset. Valiokunta kannattaa majoitus- ja matkakorvausten maksatuksen siirtämistä Kansaneläkelaitokselle. Ehdotettu muutos selkeyttää järjestelmää tuensaajan näkökulmasta ja vähentää koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä.

Koulumatkatukilakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 a §, joka koskee oppivelvollisen koulumatkatukea viikonloppujen yhteydessä aiheutuviin matkakustannuksiin. Ehdotetun sääntelyn mukaan oppivelvollisille myönnetään koulutuksen järjestäjän maksaman matkakorvauksen sijaan opiskelijan kodin ja opiskelupaikkakunnan asunnon välisiin viikonloppumatkoihin matkan pituuden mukaan määräytyvä kuukausittain maksettava koulumatkatuki. Oppivelvollisella on myös oikeus asumislisään eräissä tilanteissa, ja tämän erityisen asumislisän euromäärän ehdotetaan olevan korkeampi kuin perusmuotoinen asumislisä. Erityisen asumislisän saajamäärän arvioidaan olevan vähäinen, koska oppivelvollisille tarjotaan yleensä maksuton asuntolapaikka. Jos asuntolapaikkaa ei ole tarjolla tai oppivelvollinen ei voi hyväksyttävästä syystä ottaa sitä vastaan, oppivelvollisella on oikeus opintoetuuslain mukaiseen oppivelvollisen erityiseen asumislisään.

Asiantuntijalausunnossa on tuotu esille, että oppivelvollisten koulumatkatuen ja erityisen asumislisän ehdot ovat liian tiukat ja että sata kilometriä yhdensuuntaisena matkana tai kolme tuntia yhteenlaskettuna päivittäisenä koulumatkana ovat kohtuuttomia edellytyksiä korotetun asumislisän ja viikonloppumatkatuen saamiselle. Lisäksi asiantuntijalausunnossa on todettu, ettei vaikutuksia ruotsinkielisiin toisen asteen opiskelijoihin ole arvioitu riittävästi, sillä kouluverkon harvenemisen myötä oppilaitoksen etäisyys korostuu ruotsinkielisillä opiskelijoilla. Sivistysvaliokunta toteaa, että koulumatkatuen ja asumislisän ehtoja ei nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdoteta sisällöllisesti muutettaviksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikkien oppivelvollisia koskevien muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan tarkasti uudistusten tavoitteiden varmistamiseksi. *(Valiokunnan lausumaehdotus 2)*

Opintolainan valtiontakauksen poistaminen alaikäisiltä opiskelijoilta

Voimassa olevan opintotukilain mukaan valtiontakausta ei myönnetä vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää. Esityksessä oikeus opintolainan valtiontakaukseen ehdotetaan poistettavaksi vanhempansa luona asuvalta alle 18-vuotiaalta opiskelijalta. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että esityksessä huomioidaan alaikäisten opiskelijoiden velkaantuminen. Valiokunta kannattaa ehdotusta, sillä ratkaisu korostaa huoltajan elatusvelvollisuutta ja vähentää oppivelvollisten velkaantumista. Koulutus on toisella asteella maksutonta, joten opintolainaan ei ole tarvetta esimerkiksi oppimateriaalien hankkimiseksi.

Pienituloisten perheiden opiskelijat voivat jatkossakin saada opintorahaa. Opintotukeen vaikuttavat vanhempien tulorajat ehdotetaan sidottavaksi palkkakertoimeen, jotta tarveharkinta ei kiristy ja jotta opintotuki turvaa pienituloisista perheistä tulevien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä opiskeluun. Lisäksi on huomioitava, että vanhempien tulot eivät vaikuta jatkossakaan asumislisään ja koulumatkatukeen.

Tukikuukausien enimmäismäärä

Opintotukiaikaa ehdotetaan rajattavaksi toisella asteella siten, että tukikuukausien enimmäismäärä on oppivelvollisuusopintojen jälkeen enintään 52 kuukautta. Ehdotettu tukikuukausien määrä riittää käytännössä tyypillisen 180 osaamispisteen laajuisen kolmena lukuvuonna suoritettavaksi tarkoitetun toisen asteen ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen sekä sen lisäksi myös muuhun opiskeluun myöhemmin työuran aikana. Jos opiskelija käyttää ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen esimerkiksi 30 tukikuukautta, hänellä on sen jälkeen vielä käytettävissä 22 tukikuukautta muihin toisen asteen opintoihin.

Sivistysvaliokunta kannattaa tukikuukausien enimmäismäärästä säätämistä esitetyllä tavalla. Asiantuntijalausunnossa todetun mukaisesti ehdotettu rajaus on kohtuullinen etenkin tilanteessa, jossa aikuiskoulutustuelle ei ole olemassa vastaavaa korvaavaa etuutta. Ratkaisu tukee opintojen suunnitelmallista etenemistä ja kannustaa tutkinnon suorittamiseen. Tukikuukausien rajaus voi myös kannustaa osatutkintojen suorittamiseen tilanteissa, joissa opiskelijan työllistymisen kannalta ei ole tarpeen suorittaa kokonaan uutta tutkintoa.

Opintotuki korkea-asteella

Korkeakoulutuksen näkökulmasta keskeinen ehdotus on opintolainahyvityksen uudistuminen kaksiportaiseksi. Esityksen mukaan opintolainahyvitys on jatkossa 8 000 euron ylittävän lainan osalta 45 prosenttia tavoitteellisessa suorittamisajassa tutkinnon suorittaneelle ja 30 prosenttia määräajassa tutkinnon suorittaneelle opintolainan saajalle. Määräajassa valmistuminen tarkoittaa, että tutkinto valmistuu tutkinnon laajuuden mukaan enintään yhtä lukukautta tai yhtä lukuvuotta tavoitteellista suorittamisaikaa myöhemmin. Hyvityksen enimmäismäärä on ehdotuksen mukaan enintään 7 000 euroa, jonka tarkoitus on ehkäistä velkataakan ja hyvitysmenojen kasvua.

Tutkinnon suoritusajan laskennassa otetaan huomioon lakisääteiset syyt poissaoloon (asevelvollisuus, siviilipalvelus, lapsen hoito, adoptio, sairastuminen) ensimmäisenä lukuvuonna. Tämä muutos koskee uusien opintojensa aloittavien lisäksi myös nykyisen sääntelyn perusteella opintolainahyvitykseen oikeutettuja opintolainansaajia. Lisäksi suoritusaikavaatimuksessa huomioidaan jatkossakin opintolainan saajan olosuhteet, jotka ovat voineet vaikuttaa tutkinnonsuoritusaikaa pidentävästi.

Asiantuntijalausunnossa on arvioitu, etteivät esitetyt muutokset opintolainahyvitykseen todennäköisesti nopeuta niiden opiskelijoiden valmistumista, jotka jo muutoinkin valmistuvat määräajan jälkeen, sillä tälle ryhmälle ei ole luotu uusia kannusteita suorittaa tutkintoaan nopeammin. Vastaavasti niihin opiskelijoihin, joiden lainamäärät jäävät vähäisiksi, ei kohdistu lainkaan kannustimia suorittaa tutkintoa tavoite- tai määräajassa. Lisäksi

asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin, että opiskelija voi saada lähes enimmäismääräisen opintolainahyvityksen jo kandidaatintutkinnon jälkeen kertyneen lainamäärän perusteella ja että kannustin suorittaa sekä alempi että ylempi korkeakoulututkinto on vähäinen. Opintolainahyvitys on kuitenkin nähty lainankäytön ja valmistumisen kannusteiden näkökulmasta tärkeänä osana opintotukijärjestelmää.

Sivistysvaliokunta toteaa, että opintolainahyvitys vähentää jatkossakin merkittävästi korkeakouluopiskelijoiden opintovelkataakkaa ehkäisten samalla velkaongelmia. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetun opintolainahyvitysmallin arvioidaan todennäköisesti lisäävän tavoiteajassa korkeakoulututkinnon suorittavien määrää. Ehdotuksen mukainen hyvityksessä huomioonotettavan lainamäärän 8 000 euron alaraja vastaa lainamäärää, jonka opiskelija voi nostaa yhdelle lukuvuodelle. Myös nykyisen hyvityksen 2 500 euron raja vastasi aikanaan noin yhden lukuvuoden lainaa.

Saadun selvityksen mukaan opintolainahyvitys on kohdennettu esityksessä tarkoituksella euromääräisesti suuriin lainoihin, ja opintolainan saajan näkökulmasta pieni laina palkitsee itse itsensä. Tämän vuoksi opintolainahyvityksen ulkopuolelle tulevat jatkossa jäämään esimerkiksi ne ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, joiden tutkinnon laajuus on 60 opintopistettä, koska heillä tavoiteajan lainakertymä ei ylitä 8 000 euron rajaa lainkaan. Laajuudeltaan 90 tai 120 opintopisteen laajuisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet voivat puolestaan saada jatkossakin hyvityksen, sillä heidän lainamääränsä voi ylittää 8 000 euron rajan. Hyvityksen määrä jää kuitenkin näiden tutkinnon suorittajilla nykyistä pienemmäksi. Hallituksen esityksessä todetaan, että ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia opintolainan saajia on hyvityksen saajina nykyisinkin vähäinen määrä. Valmistelussa on myös katsottu, että opintolainahyvityksen sovittaminen erilaajuisiin korkeakoulututkintoihin monimutkaistaisi järjestelmää tarpeettomasti, ja hallituksen esityksen yhtenä nimenomaisena tarkoituksena on sääntelyn selkeyttäminen.

Toimenpidealoitteet TPA 33/2025 vp ja TPA 84/2026 vp

Molemmat toimenpidealoitteet liittyvät opintolainahyvitykseen oikeutetun opiskelijan korkeakoulututkinnon suorittamisajan määrittelystä johtuviin haasteisiin tilanteessa, jossa opiskelijan asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittaminen voi johtaa opintojen aloittamisen tai jatkamisen viivästymiseen opiskelijasta riippumattomista syistä. Vaikka asevelvollisuus ja siviilipalvelus huomioidaan voimassa olevan lain nojalla opintolainahyvitykseen liittyvinä hyväksyttävinä viivästymisperusteina, palveluksen päättymisen ja opintojen alkamis- tai jatkamisajankohdan välillä voi käytännössä olla useiden kuukausien mittainen odotusaika. Erityisesti ammattikorkeakouluissa opetus etenee usein vuosikurssikohtaisesti siten, ettei opintoihin ole mahdollista liittyä joustavasti kesken lukuvuoden. Tämän seurauksena palveluksen suorittanut opiskelija voi joutua odottamaan opintojen alkamista tai jatkumista ilman, että hänellä on mahdollisuutta vaikuttaa tilanteeseen.

Sivistysvaliokunta toteaa, että opintoetuuslain 50 §:n 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi seuraavasti: ”Jos opiskelija on otettuaan opiskelupaikan vastaan ilmoittautunut poissa olevaksi ammattikorkeakoululain 29 §:n 3 momentin tai yliopistolain 39 §:n 3 momentin nojalla ensimmäisenä lukuvuonna, tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen

lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäistä kertaa ilmoittautunut läsnä olevaksi. Tässä momentissa säädettyä sovelletaan myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettuun tutkintoon.” Lisäksi opintolainahyvitystä koskevassa siirtymäsäännöksessä (95 §) ehdotetaan säädettäväksi seuraavasti: ”Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainahyvitystä ja opintolainavähennystä koskevia säännöksiä. Tästä poiketen edellä tarkoitettuun henkilöön sovelletaan kuitenkin tämän lain 50 §:n 4 momenttia, kun hän on suorittanut opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen.”

Edellä mainituissa ammattikorkeakoululain 29 §:n 3 momentissa ja yliopistolain 39 §:n 3 momentissa säädetään syistä, joiden perusteella opiskelija voi ilmoittautua ensimmäisenä lukuvuonna poissa olevaksi. Näitä syitä ovat muun muassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palvelun suorittaminen. Ehdotetun sääntelyn perusteella esimerkiksi varusmiespalveluksen vuoksi poissa olevaksi ilmoittautuneen opiskelijan suoritusajan laskenta alkaa hänen ensimmäisestä läsnäololukukaudestaan.

Jos opiskelija suorittaa asepalveluksen kesken opintojen, huomioidaan asepalveluksen suorittaminen pidennysperusteena opintolainahyvityksessä opintoetuuslain 51 §:n mukaisesti. Ehdotetun 51 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuna aikana ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta. Näissä tilanteissa opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään ehdotetun 51 §:n 2 momentin mukaan enintään kahdella lukuvuodella.

Valiokunta katsoo hallituksen esitykseen sisältyvän sääntelyn poistavan toimenpidealoitteissa kuvatut haasteet ja ehdottaa toimenpidealoitteiden hylkäämistä.

Tekniset muutostarpeet

Sivistysvaliokunta ehdottaa opintoetuuslain 92 §:n ja 94 §:n 1 momentin kirjoitusvirheiden korjaamista. Lisäksi oppivelvollisuuslain muuttamista koskevan lain johtolausetta ehdotetaan muutettavaksi, jotta valiokunnan aiemmin käsittelemän hallituksen esityksen (SiVM 13/2026 vp — HE 213/2026 vp) mukainen lainmuutos tulee asianmukaisesti huomioon otetuksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 177/2026 vp sisältyvät 2., 3. ja 5.—8. lakiehdotuksen.*

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 177/2026 vp sisältyvät 1. ja 4. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteet TPA 33/2025 vp ja TPA 84/2026 vp.

Eduskunta hyväksyy kaksi lausumaa. ***(Valiokunnan lausumaehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Opintoetuuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on tukea taloudellisen tuen tarpeessa olevan päätoimisen opiskelijan toimeentuloa opintoetuuksilla ja kannustaa häntä opiskelemaan ja suorittamaan opinnot tavoiteajassa sekä tukea opintolainansaajaa opintolainan takaisinmaksussa.

2 §

Opintoetuudet

Opintotukena myönnetään tässä laissa säädetyin edellytyksin opintorahaa, asumislisää ja opintolainan valtiontakausta.

Opintolainansaajalla on lisäksi tässä laissa säädetyin edellytyksin oikeus saada korkoavustusta ja opintolainahyvitystä.

3 §

Toimeenpano

Opintotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Tämän lain mukaiset toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on myös huolehtia korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen tarkoitetun valtion talousarvioon varatun määrärahan rajoissa tuen myöntämisestä opiskelijaravintoloiden pitäjille ja muusta tähän liittyvästä hallinnosta.

Oppilaitoksen tehtävänä on:

1) antaa yleisneuvontaa opintoetuusasioissa;

2) antaa oma-aloitteisesti taikka Kansaneläkelaitoksen tai opiskelijan pyynnöstä opintotukiasioiden käsittelyssä tarvittavia tietoja;

3) vastaanottaa oppilaitoksessa opiskelevan opintoetuushakemus, merkitä hakemukseen asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle;

4) valvoa osaltaan, että opintoetuuden saantiin on edellytykset ja ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle, jos opintoetuuden keskeyttämiseen tai lakkauttamiseen on aihetta.

4 §

Oikeus opintotukeen Suomen kansalaisuuden, Euroopan unionin lainsäädännön tai Suomessa oleskelun perusteella

Suomen kansalaisella on oikeus opintotukeen siten kuin tässä laissa säädetään. Suomen kansalaista koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös henkilöön:

1) joka Euroopan unionin lainsäädännön taikka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu tämän lain mukaiseen opintoetuuteen;

2) jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa; taikka

3) jolla on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 2019/C 384 I/01 (*erosopimus*) 15 artiklan mukainen oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

Ulkomaalaisella, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, on oikeus opintotukeen tässä laissa säädetyin edellytyksin, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa;

2) hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu unionin kansalainen tai häneen rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;

3) hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla siten kuin Pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu; taikka

4) hän on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, hänen oleskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti.

Suomen kansalaisella ja 1 momentissa tarkoitetulla henkilöllä on tässä laissa säädetyin edellytyksin oikeus opintotukeen ulkomailla suoritettavaan koulutukseen, jos hänellä on:

1) vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltäneiden viiden vuoden aikana ollut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa; tai

2) elinolosuhteiden perusteella muutoin kuin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kiinteä yhteys Suomeen, jolloin otetaan huomioon henkilön perhesuhteisiin, toimeentuloon, ammatillisiin ja muihin vastaaviin elinolosuhteisiin liittyvät seikat.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tukikuukaudella* kuukautta, jonka aikana opiskelija saa opintorahaa tai asumislisää;

2) *lukuvuodella* aikaa, joka alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy seuraavan vuoden heinäkuun 31 päivänä;

3) *lukukaudella* syyslukukautta ja kevätlukukautta, jolloin syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta ja kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta;

4) *korkeakoululla* yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuja yliopistoja, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua Maanpuolustuskorkeakoulua, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa (1164/2013) tarkoitettua Poliisiammattikorkeakoulua;

5) *muulla oppilaitoksella* muita kuin 4 kohdassa tarkoitettuja oppilaitoksia;

6) *puolisoilla* aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä;

7) *lapsen huoltajalla* lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) tarkoitettuja huoltajia;

8) *korkokaudella* vuosipuoliskoa, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 30 päivänä kesäkuuta, ja vuosipuoliskoa, joka alkaa 1 päivänä heinäkuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta.

2 luku

Opintotuen saamisen edellytykset ja rajoitukset

6 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukeen oikeuttavien opintojen on oltava päätoimisia.

Opintotukea voidaan myöntää koulutukseen, joka on julkisen valvonnan alaista. Julkisen valvonnan alaiseksi katsotaan koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma tai rahoittama.

Muussa kuin korkeakoulussa annettavassa koulutuksessa opintotukeen on oikeus opiskelijalla, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) säädettyä koulutusta;

2) lukiolaissa (714/2018) säädettyä lukiokoulutusta tai lukiokoulutusta Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007) tarkoitetussa oppilaitoksessa;

3) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020) tarkoitettua koulutusta;

4) perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä tarkoitettua aikuisten perusopetusta;

5) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta; tai

6) muuta kuin 1–5 kohdassa tarkoitettua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitetussa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Snellman-korkeakoulu-nimisessä oppilaitoksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitetussa koulutuskeskuksessa.

Korkeakoulutuksessa opintotukeen on oikeus opiskelijalla, joka suorittaa:

1) alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä tai taiteellista jatkotutkintoa;

2) ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta;

3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla on oikeus opintotukeen, jos opinnot vastaavat 1–4 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin. Opintotukea myönnetään myös Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön perusteella järjestettyyn koulutukseen Ahvenanmaan maakunnassa, jos opinnot vastaavat 1–4 momentissa tarkoitettuja opintoja tai sisältyvät valtakunnassa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin.

7 §

Oikeus opintotukeen muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opiskelijalla on oikeus opintotukeen Suomessa järjestetyssä muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) koulutus vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen; ja

2) koulutuksen järjestäjällä on toiminnalliset, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen.

Opetushallitus antaa Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lausunnon siitä, vastaako 1 momentissa tarkoitettu koulutus sisällöltään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta.

Oikeus opintotukeen voidaan myöntää myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotuen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua tässä pykälässä tarkoitettuun koulutukseen myönnetyn oikeuden opintotukeen, jos opintotuen myöntämiselle säädetyt edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen oikeus opintotukeen perutaan, ovat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen oikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

8 §

Päätoimiset opinnot lukiokoulutuksessa

Päätoimisia ovat:

1) lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 150 opintopisteen laajuisen nuorille tarkoitetun oppimäärän suorittaminen tai mainitun lain 6 §:ssä tarkoitetun erityisen koulutustehtävän mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 25 §:ssä tarkoitetun ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavan kansainvälisen tutkinnon suorittaminen;

2) lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 88 opintopisteen laajuisen aikuisille tarkoitetun oppimäärän suorittaminen tai lukion oppiaineen oppimäärän suorittaminen, kun niitä suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä tai lukiolain 4 §:n mukaisen järjestämisluvan nojalla sisäoppilaitosmuotoisesti;

3) lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 88 opintopisteen laajuisen aikuisille tarkoitetun oppimäärän suorittaminen, kun sitä suorittaa oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija.

9 §

Päätoimiset opinnot ammatillisessa koulutuksessa

Päätoimisia ovat:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon tai tutkinnon osan taikka työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittaminen;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, jos opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti;

3) muut ammatilliset opinnot, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä, neljä opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

10 §

Päätoimiset opinnot korkeakoulutuksessa

Päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti.

11 §

Päätoimiset opinnot eräissä muissa koulutuksissa

Päätoimisia ovat:

1) aikuisille tarkoitettu perusopetuslain 46 §:n mukainen koulutus, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kaksi kurssia opiskelukuukautta kohti;

2) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutus;

3) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetussa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa, Snellman-korkeakoulu-nimisessä oppilaitoksessa tai Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa järjestetty muu kuin 8 ja 9 §:ssä tai tämän pykälän 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu koulutus, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä, neljä opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

12 §

Päätoimiset opinnot ulkomaisessa oppilaitoksessa

Ulkomaisessa oppilaitoksessa opinnot ovat päätoimisia, jos oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Korkeakouluopinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa keskimäärin vähintään viittä opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opetussuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

13 §

Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika muissa kuin korkeakouluopinnoissa

Opiskelijalla on oikeus opintotukeen muissa kuin korkeakouluopinnoissa säännönmukaisen opiskeluajan. *Säännönmukaisella opiskeluajalla* tarkoitetaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman, opetusohjelman tai opiskelusuunnitelman mukaista päätoimista suoritusaikaa, jos suoritusajasta ei säädetä laissa.

Opiskelija voi saada muun kuin korkeakoulututkinnon suorittamista varten opintotukea 1 momentissa tarkoitettua säännönmukaista opiskeluaikaa pidemmälle ajalle, jos opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Tässä momentissa tarkoitettua opintotukiajan pidentämistä voi saada yhteensä enintään

12 kuukauden ajalle. Opiskelijan on liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys.

Muuhun kuin oppivelvollisuuslain 16 §:n mukaiseen maksuttoman koulutuksen piiriin kuuluvaan opiskeluun voi kuitenkin saada enintään 52 tukikuukautta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää erilaajuisten opintojen opintotuen enimmäisajasta.

14 §

Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika korkeakouluopinnoissa

Yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika määräytyy kyseiselle tutkinnolle säädetyn laajuuden perusteella siten, että tukeen oikeuttava aika on enintään yhdeksän tukikuukautta tutkinnon laajuuden mukaista lukuvuotta kohti lisättynä kolmella tukikuukaudella. Täydet lukuvuodet ylittävältä puolelta lukuvuodelta tukeen oikeuttava aika on kuitenkin viisi tukikuukautta.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki myönnetään erikseen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tukeen oikeuttava aika on kuitenkin yhteensä enintään näiden tutkintojen yhteenlasketun laajuuden perusteella 1 momentin mukaisesti määräytyvä tukiaika.

Jos opiskelija, jolle on myönnetty opintotukea korkeakouluopintoihin mutta joka ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa, aloittaa opinnot toisen korkeakoulututkinnon suorittamista varten, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otetaan huomioon tukeen oikeuttavaa aikaa laskettaessa. Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otetaan huomioon tutkintojen yhteenlaskettua tukiaikaa laskettaessa.

Opiskelija voi saada korkeakoulututkinnon suorittamista varten opintotukea 1 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa pidemmälle ajalle. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelija voi saada enimmäisajan pidentämistä yhteensä enintään 9 kuukauden ajalle kuitenkin siten, että 6 momentin mukainen tukikuukausien määrä ei ylity. Opiskelijan on liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys.

Muussa kuin korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus opintotukeen päätoimisten opintojen ajalle. Yliopiston jatkotutkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava enimmäisaika on yhdeksän kuukautta.

Korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 54 tukikuukautta. Opintotukeen oikeuttava aika on kuitenkin 57 tukikuukautta, kun alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon laajuus on yhteensä 360 opintopistettä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä erilaajuisten korkeakoulututkintojen opintotuen enimmäisajasta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös 6 §:n 4 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen opintojen tukikuukausien enimmäismäärästä.

15 §

Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika ulkomaisessa oppilaitoksessa

Ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavassa koulutuksessa opintotukeen oikeuttava aika määräytyy siten kuin 13 ja 14 §:ssä säädetään ja ulkomaisen oppilaitoksen määrittelemän koulutuksen keston ja laajuuden mukaisesti.

16 §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Opintotuki myönnetään:

1) korkeakoulututkintoa varten yhdeksälle kuukaudelle lukuvuodessa;

2) lukiokoulutusta, ammatillista perustutkintoa ja tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta varten kymmenelle kuukaudelle lukuvuodessa.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa opinnoissa opintotuki myönnetään niille kalenterikuukausille, joissa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää myös 1 momentissa säädettyä pidemmäksi ajaksi niille kalenterikuukausille, joiden aikana opiskelija osoittaa opiskelevansa ja joissa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää kesä- tai heinäkuulle vain, jos opiskelija suorittaa oppilaitoksessa lukion oppimäärään sisältyviä opintoja.

17 §

Tukikuukauden käyttäminen

Tukikuukausi katsotaan käytetyksi, kun tukikuukauden opintoraha tai asumislisä on maksettu.

Tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi, jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana valtioneuvoston asetuksella säädettävään määräaikaan mennessä. Vapaaehtoisesti takaisinmaksettu opintoraha ja asumislisä myönnetään uudelleen 57 §:n mukaista hakuaikaa noudattaen.

Takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi, ellei takaisinperintä aiheudu virheellisestä maksatuksesta tai 19 §:ssä tarkoitetun etuuden maksatuksesta takautuvasti.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän palauttamisen määräajasta.

18 §

Opintojen riittävä edistyminen

Opintotuen saamisen edellytyksenä on opintojen riittävä edistyminen. Opintojen edistymistä pidetään riittävänä, jos opiskelija suorittaa opinnot opintotukeen oikeuttavassa ajassa. Kansaneläkelaitos seuraa yhteistyössä oppilaitosten kanssa opintojen edistymistä vuosittain.

Opintotuki lakkautetaan tai opintotukihakemus hylätään, jos opiskelijan opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Opintotuki lakkautetaan sen lukukauden lopussa, jonka aikana edistymisen seuranta suoritetaan. Opintotuki voidaan lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoituskaan harjoittaa päätoimisesti.

Opiskelijalla on oikeus opintotukeen, vaikka hänen opintonsa eivät ole edistyneet riittävästi, jos hän esittää hyväksyttävän syyn, jonka vuoksi opinnot ovat hidastuneet. Hyväksyttävä syy voi olla opiskelijan sairaus tai muu siihen rinnastettava opiskelukykyä heikentävä tekijä, hänen lähiomaisensa sairaus, hänen vaikea elämäntilanteensa tai hänen opintojensa edistymiseen tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy.

Jos opintojen edistymisen katsotaan edellyttävän erityistä seurantaa, opintotuki myönnetään tai sen maksamista jatketaan määräaikaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintojen riittävän edistymisen arvioimisesta, 4 momentissa tarkoitetun määräajan pituudesta ja opintosuoritusvaatimuksesta opintotuen lakkauttamisen jälkeen opintotuen maksamisen jatkamiseksi.

19 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukeen ei ole oikeutta henkilöllä, joka saa samalta ajalta:

1) opintotukea ulkomailta tai Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön mukaista opintotukea;

2) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansiopäivärahaa tai yleistukilain (48/2026) mukaista yleistukea;

3) kansaneläkelain (568/2007) taikka työntekijän eläkelain (395/2006) tai sen 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

4) täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

5) eläketukilain (1531/2016) mukaista eläketukea;

6) maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea;

7) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa taikka työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa;

8) täyttä ansionmenetyskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991), työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015),

maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) kuntoutusta koskevien säännösten nojalla;

9) sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvussa tarkoitettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa;

10) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaista takuueläkettä;

11) 2–10 kohdassa tarkoitettuja etuuksia vastaavia etuuksia ulkomailta.

Opintotukeen ei ole oikeutta myöskään henkilöllä, joka:

1) suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (285/2022) mukaista palvelusta taikka ulkomaisen lainsäädännön mukaista vastaavaa palvelusta;

2) suorittaa vapausrangaistusta tai on tutkintavankeudessa;

3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa;

4) on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) mukaisessa työvoimakoulutuksessa.

3 luku

Opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus

20 §

Oikeus opintorahaan

Opintorahaan on oikeus opiskelijalla, jolle voidaan myöntää tämän lain mukaista opintotukea.

Opintorahaan ei kuitenkaan ole oikeutta opiskelijalla, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää taikka vastaavaa etuutta ulkomailta.

Opintorahaan ei myöskään ole oikeutta opiskelijalla, joka saa oppilaitokselta opintojen ajalta maksettavaa päivärahaa tai vastaavaa etuutta.

21 §

Opintorahan määrä

Opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 43,15 euroa, kun opiskelija on alle 20-vuotias;

2) vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 90,85 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 113,57 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias;

4) avioliitossa olevalla opiskelijalla taikka muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 279,38 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta;

5) 23 §:ssä tarkoitettuun opintorahan huoltajakorotukseen oikeutetulla opiskelijalla 279,38 euroa lisättynä huoltajakorotuksen määrällä.

Oikeus korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää säädetyn iän.

22 §

Vanhempien tulojen vaikutus opintorahaan

Vanhempansa luona asuvalla alle 20-vuotiaalla muulla kuin korkeakouluopiskelijalla on oikeus 21 §:n 1 momentin mukaiseen opintorahaan, jos vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 43 000 euroa vuodessa. Opintorahaa vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 070:tä euroa kohden viisi prosenttiyksikköä.

Jos opiskelijan vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 21 800 euroa vuodessa, korotetaan 21 §:ssä säädettyä opintorahan määrää seuraavasti:

1) 43,15 euron opintorahaa enintään 65,87 eurolla;
2) 90,85 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla;
3) 113,57 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla.

Edellä 2 momentissa säädetty korotus pienenee jokaista tulorajan ylittävää täyttä 2 180:tä euroa kohden 10 prosenttiyksikköä. Korotusta ei makseta, jos 2 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 41 100 euroa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa tilanteessa vanhempien tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltäneen kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai saa opintorahan huoltajakorotusta. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut.

23 §

Oikeus huoltajakorotukseen

Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus opintorahan huoltajakorotukseen.

Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijasta on tullut alaikäisen lapsen huoltaja. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen kunkin lapsen osalta päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijan huollettavana oleva lapsi täyttää 18 vuotta tai olosuhteissa tapahtuu muu sellainen muutos, jonka seurauksena opiskelija ei enää ole alaikäisen lapsen huoltaja.

Opintorahan huoltajakorotuksen määrä on 141,63 euroa kuukaudessa.

Jos huollettavia lapsia on enemmän kuin yksi, on huoltajakorotuksen määrä 3 momentissa säädetyn lisäksi kutakin muuta lasta kohden 30 euroa kuukaudessa.

24 §

Oikeus asumislisään

Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra- tai asumisoikeusasunnossa.

Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

1) asuu vanhempansa luona;
2) asuu samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa;
3) asuu puolisonsa omistamassa asunnossa;
4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan;
5) saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa.

Sen estämättä, mitä 2 momentin 2 ja 5 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja joka sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

Ulkomailla opiskelevalle myönnetään asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalle. Ulkomailla opiskelevalla ja asuvalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 2 momentin 2 kohdassa säädetään.

25 §

Asumislisän määrä

Asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausivuokrasta, käyttövastikkeesta taikka niihin rinnastettavista vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisista kiinteän suuruisista kuukausittaisista asumismenoista. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon:

1) 370 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Espoo, Helsinki, Kauniainen tai Vantaa;
2) 310 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kuopio, Lahti, Lohja, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula tai Vihti;
3) 270 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on muu kuin 1 tai 2 kohdassa mainittu kunta tai asuinkunta on Ahvenanmaan kunta.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa.

Suomessa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskeleva, oppilaitoksen asuntolassa asuva opiskelija on oikeutettu asumislisään, jonka määrä on 88,87 euroa kuukaudessa.

Ulkomailla vuokralla asuvan ja opiskelevan opiskelijan asumislisän määrä on 210 euroa kuukaudessa.

Opiskelijan osuus asumismenoista saadaan jakamalla koko asunnon asumismenot asukkaiden lukumäärällä, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

26 §

Oppivelvollisen oikeus asumislisään eräissä tilanteissa

Oppivelvollinen on oikeutettu 27 §:n mukaiseen asumislisään, jos opintojen suorittaminen edellyttää asumista oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla ja:

1) matka oppivelvollisen kodista lähimpään lukioon tai lähimpään sellaiseen ammatilliseen oppilaitokseen, jossa järjestetään koulutusta oppivelvollisen suorittamaan tutkintoon ja jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, on yli 100 kilometriä tai päivittäinen edestakainen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia;

2) hän opiskelee sellaisessa 1 kohdassa tarkoitetussa lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa, joka sijaitsee lähinnä opiskelijan kotia tai jonne muutoin joukkoliikennettä tai muuta soveltuvaa kulkutapaa käyttäen on nopein kulkuyhteys ja jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä; ja

3) hänellä ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa.

Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opiskeleva oppivelvollinen on oikeutettu 27 §:n mukaiseen asumislisään, jos:

1) matka opiskelijan kodista lähimpään sellaiseen oppilaitokseen, jossa on mahdollisuus saada opetusta opiskelijan perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, on yli 100 kilometriä tai päivittäinen edestakainen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia;

2) hän opiskelee sellaisessa 1 kohdassa tarkoitetussa oppilaitoksessa, joka sijaitsee lähinnä opiskelijan kotia tai jonne muutoin joukkoliikennettä tai muuta soveltuvaa kulkutapaa käyttäen on nopein kulkuyhteys ja jossa on mahdollisuus saada valmentavan koulutuksen opetusta opiskelijan perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä; ja

3) hänellä ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, 27 §:n mukaiseen asumislisään on oikeutettu myös saamelaisten kotiseutualueella asuva saamelainen, joka opiskelee Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa, jos matka opiskelijan kodista kyseiseen oppilaitokseen on yli 100 kilometriä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa säädetään, opiskelijalla on oikeus 27 §:n mukaiseen asumislisään, jos hän ei voi terveydentilaansa tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvistä syistä ottaa vastaan opiskelupaikkaa mainituissa kohdissa tarkoitetussa oppilaitoksessa tai häntä ei ole otettu opiskelijaksi kyseiseen oppilaitokseen ja hän opiskelee mainitussa kohdassa tarkoitetulla tavalla lähimmässä hänelle soveltuvassa oppilaitoksessa.

Oikeus 27 §:n mukaiseen asumislisään päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijan oppivelvollisuus päättyy.

Koulutuksen järjestäjä arvioi oppivelvollisen pyynnöstä, täyttyvätkö tässä pykälässä säädetyt asumislisän myöntämisedellytykset. Tiedon tallentamisvelvollisuudesta säädetään valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884 /2017) 9 c §:ssä.

27 §

Oppivelvollisen asumislisän määrä

Edellä 26 §:ssä tarkoitetulle opiskelijalle maksetaan asumislisää lukuvuosittaisen opintojen alkamis- ja päättymispäivän väliseltä ajalta, jos opintojen suorittaminen edellyttää asumista oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla.

Asumislisän määrä on enintään kuukausivuokran, käyttövastikkeen taikka niihin rinnastettavan vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisen kiinteän suuruisen kuukausittaisen asumismenon määrä, kuitenkin enintään opiskelijan asuinkunnan mukaan määräytyvä 25 §:n 1 momentissa säädetty asumislisässä huomioonotettava kuukausittainen asumismenojen määrä. Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa.

28 §

Indeksisidonnaisuus

Edellä 21 ja 22 §:ssä säädettyä opintorahan määrää ja 23 §:ssä säädettyä opintorahan huoltajakorotuksen määrää tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien noudattaen, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin.

Edellä 22 §:ssä säädettyjä vanhempien tulorajoja tarkistetaan kunkin vuoden alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

29 §

Oikeus opintolainan valtiontakaukseen

Oikeus opintolainan valtiontakaukseen on opiskelijalla, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa.

Oikeus opintolainan valtiontakaukseen on myös:

1) opiskelijalla, joka asuu vanhempansa luona ja on täyttänyt 18 vuotta, mutta joka ei vanhempiensa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja jonka vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on alle 64 400 euroa vuodessa;

3) opiskelijalla, jolle ei 20 §:n 3 momentin mukaan myönnetä opintorahaa.

Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtiontakaus myönnetään opintotukea koskevassa päätöksessä ilman erillistä hakemusta.

Oikeutta opintolainan valtiontakaukseen ei ole vanhempansa luona asuvalla alle 18-vuotiaalla opiskelijalla. Oikeutta opintolainan valtiontakaukseen ei myöskään ole opiskelijalla, jonka opintolaina on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä.

Poiketen siitä, mitä 4 momentissa säädetään, valtiontakaus voidaan kuitenkin myöntää, jos;

1) opintolainansaaja on lyhentänyt säännöllisesti takausvastuuvelkaa maksusuunnitelman mukaisesti;

2) opintolainansaaja on yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaisessa velkajärjestelyssä tai Kansaneläkelaitos on antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä ja opintolainansaaja hoitaa velkaansa velkajärjestelyn maksuohjelman tai sopimuksen mukaisesti; tai

3) takausvastuuvelan määrä on vähäinen.

Valtiontakaus myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Päätös valtiontakauksesta voi kuitenkin sisältää valtiontakauksen lukuvuotta edeltäneitä kesä- ja heinäkuuta varten. Jos opiskelu kestää enintään 12 kuukautta, valtiontakaus voidaan myöntää yhdellä päätöksellä koko opiskeluajalle.

30 §

Opintolainan myöntäminen

Luottolaitos myöntää opintolainan valtiontakauksen perusteella velkakirjassa sovittavin ehdoin. Kansaneläkelaitos varmistaa, että luottolaitoksen käyttämä velkakirjamalli täyttää tässä laissa säädetyt edellytykset opintolainalle. Opintolainansaajalle voidaan myöntää yksi opintolaina, jonka määrää lisätään myönnetyllä uudella opintolainaerällä.

31 §

Opintolainan nostaminen

Opintolaina on nostettava sen lukuvuoden aikana, jota varten valtiontakaus on myönnetty. Opintolainaa ei kuitenkaan saa nostaa opintojen päättymisen tai keskeytymisen jälkeen, ellei 3 momentista muuta johdu.

Opintolaina nostetaan seuraavasti:

1) ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan tutkintoon taikka tieteellisiin tai taiteellisiin jatko-opintoihin myönnetty opintolaina voidaan nostaa yhtenä eränä;

2) korkeakouluopintoihin myönnetystä lainasta syyslukukaudelle tarkoitettu osuus voidaan nostaa aikaisintaan 1 päivänä elokuuta ja kevätlukukaudelle tarkoitettu osuus aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

3) muihin kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuihin opintoihin myönnetty opintolaina on nostettavissa seuraavasti:

a) elo–lokakuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä elokuuta;

b) marras- ja joulukuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä marraskuuta;

c) tammi–maaliskuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

d) huhti–heinäkuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä huhtikuuta.

Jos opintolainan valtiontakausta koskeva päätös sisältää valtiontakauksen lukuvuotta edeltäneitä kesä- tai heinäkuuta varten, lainan ensimmäisen erän saa nostaa jo mainittujen kuukausien aikana. Jos valtiontakaus on myönnetty yhdellä päätöksellä enintään 12 kuukauden opintoihin, laina on nostettavissa näiden kuukausien aikana. Jos päätöksen antamisesta opintojen tai lukuvuoden päättymiseen on aikaa vähemmän kuin kaksi kuukautta taikka päätös annetaan lukuvuoden tai opintojen päätyttyä, laina on nostettava viimeistään kahden kuukauden kuluttua päätöksen antamisesta.

Ennen kuin opiskelija nostaa uuden opintolainaerän, luottolaitoksen on varmistettava Kansaneläkelaitokselta, että valtiontakaus on voimassa.

32 §

Valtiontakauksen määrä

Opintolainan valtiontakauksen määrä tukikuukautta kohden on:

1) korkeakouluopiskelijalla 850 euroa;

2) muulla kuin korkeakouluopiskelijalla 850 euroa, jos opiskelija on täyttänyt 18 vuotta, ja 400 euroa, jos opiskelija on alle 18-vuotias; oikeus korkeampaan valtiontakaukseen alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta;

3) ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla 1 000 euroa.

Valtiontakauksen määrää korotetaan niinä lukukausina, joina opiskelija saa opintotukea, sillä opintolainan lisäyksellä, jonka luottolaitos antaa opiskelijalle lukuvuoden aikana erääntyvän opintolainan koron maksamiseksi.

4 luku

Taloudellinen tarveharkinta

33 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja kalenterivuodessa määrä, jota kutsutaan *opintotuen vuosituloraja*ksi. Opintotuen vuosituloraja lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

1) 1 118 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän on saanut opintorahaa tai asumislisää;

2) 3 355 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.

Opintojen aloittamisvuonna ennen opintojen aloittamiskuukautta tai opintojen päättymisvuonna tutkinnon suorittamiskuukauden tai opintotukeen oikeuttavien opintojen päättymisen jälkeen saatuja tuloja ei oteta huomioon siltä osin kuin vuosituloraja ylittyisi niiden perusteella. Tutkinnon suorittamiskuukauden aikana saadut tulot otetaan huomioon kuitenkin vain silloin, jos opiskelija on saanut kyseiseltä kuukaudelta opintorahaa tai asumislisää. Jos opiskelija ei ole saanut tutkinnon suorittamiskuukaudelta opintorahaa tai asumislisää, kyseisen kuukauden aikana saatuja tuloja ei oteta huomioon siltä osin kuin vuosituloraja ylittyisi niiden perusteella.

Opintotukeen oikeuttavat opinnot katsotaan päättyneiksi, kun opiskelija on saanut opintotukea kyseisiä opintoja varten myönnettävän 13–15 §:ssä säädetyn enimmäisajan. Opiskelijan on esitettävä tulojen saantiajankohdasta selvitys.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, tarkoitetaan 2 momentissa tarkoitetulla tutkinnon suorittamiskuukaudella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta ja mainitussa momentissa tarkoitetulla enimmäistukiajan päättymisellä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yhteenlasketun enimmäistukiajan päättymistä. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukausi voidaan kuitenkin katsoa 2 momentissa tarkoitetuksi tutkinnon suorittamiskuukaudeksi, jos opiskelija on todisteellisesti päättänyt opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Opiskelijan tulee huolehtia siitä, että vuosituloraja ei ylity. Opiskelija voi säädellä vuositulorajaansa hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen haluamiltaan kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opintoraha ja asumislisä on palautettava vuositulorajan korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Palauttamisen määräajasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

34 §

Opiskelijan omien tulojen tulorajojen tarkistaminen

Edellä 33 §:ssä säädettyjä tulorajoja sekä 63 §:n 4 momentissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulorajat nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulorajat tarkistetaan vastaamaan kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

35 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan veronalaisella tulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa (1535/1992) säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Opiskelijan ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen.

Opiskelijan vanhempien veronalaisella tulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Opiskelijan vanhempien tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeisen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuina olisivat veronalaisia. Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 61 §:ssä säädetyn mukaisesti huomioon opintorahaa myönnettäessä.

5 luku

Opintolainan valtiontakaus

36 §

Valtiontakauksen voimassaolo ja vanhentuminen

Valtiontakaus on voimassa enintään 30 vuotta kyseisen opintolainan ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että opintolainan korot on pääomitettu 38 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Opintolainan valtiontakauksiin ei sovelleta, mitä takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) 19 §:n 3 momentissa säädetään takaussitoumuksen vanhentumisesta.

37 §

Valtiontakauksen sisältö

Valtiontakaus annetaan omavelkaisena julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen myöntämän opintolainan koko nimellisestä määrästä, korosta ja viivästyskorosta sekä opintolainan eräännyttämisestä aiheutuvista hyväksyttävistä kuluista.

38 §

Opintolainan korkojen pääomittaminen

Luottolaitoksen on lisättävä puolivuosittain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta opintolainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavien kahden lukukauden aikana erääntyvät korot.

39 §

Kansaneläkelaitoksen velvollisuudet eräissä opintolainaan liittyvissä toimenpiteissä

Kansaneläkelaitos huolehtii valtion edusta opintolainan takaajana.

Kansaneläkelaitos sopii luottolaitosten kanssa tässä laissa tarkoitettujen tietojen luovuttamiseen liittyvistä menettelytavoista.

Kansaneläkelaitos vastaa luottolaitoksen eräännyttämän opintolainan maksamisesta luottolaitokselle.

40 §

Luottolaitoksen velvollisuudet

Luottolaitoksen on ilmoitettava opintolainansaajalle vähintään kuukautta ennen korkojen pääomittamisen päättymistä korkojen ja lainan lyhennysten takaisinmaksun alkamisesta sekä

annettava ohjeet korkoavustuksen hakemiseen. Lisäksi luottolaitoksen on annettava opintolainansaajalle maksumuistutuksen yhteydessä ohjeet korkoavustuksen hakemiseen.

41 §

Opintolainan eräännyttäminen ja maksuvaatimus Kansaneläkelaitokselle

Jos opintolainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennyksen suorittamisen, luottolaitoksen on ilmoitettava laiminlyönnistä välittömästi Kansaneläkelaitokselle, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluttua laiminlyönnistä.

Luottolaitoksen oikeudesta eräännyttää opintolaina säädetään kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 33–35 §:ssä. Luottolaitoksen oikeuteen eräännyttää opintolaina ei kuitenkaan sovelleta, mitä mainitun 33 §:n 1 momentissa säädetään maksuviivästyksen kestosta ja viivästyneestä määrästä.

Luottolaitos ei saa vaatia lainaa takaisinmaksettavaksi sinä aikana, jona korot pääomitetaan 38 §:n nojalla, jos viivästynyt korko tai lyhennys on erääntynyt maksettavaksi kyseisenä aikana.

Jos luottolaitos haluaa esittää maksuvaatimuksen opintolainansaajan kuoleman vuoksi, luottolaitoksen on esitettävä maksuvaatimus Kansaneläkelaitokselle. Opintolaina katsotaan tällöin kokonaan erääntyneeksi, kun maksuvaatimus on esitetty.

42 §

Opintolainan takaussaatava

Opintolainansaaja on velvollinen maksamaan valtiontakauksen perusteella luottolaitokselle maksetun määrän (*takaussaatava*) Kansaneläkelaitokselle. Takaussaatavalle on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkoa, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korosta.

Kansaneläkelaitos voi sopia takaussaatavan maksujärjestelyistä opintolainansaajan kanssa. Takaussaatava sekä sille perittävä korko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Mitä mainitussa laissa säädetään saamisen vanhentumisesta, ei kuitenkaan koske 1 momentissa tarkoitettua valtion takautumisoikeutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että takaussaatavalle maksettava korko on 1 momentissa tarkoitettua korkoa alempi.

43 §

Takaussaatavan vanhentuminen

Takaussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä, kun Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan luottolaitokselle, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaussaatavan vanhentumiseen sovelletaan velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ää. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Takaussaatavan täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaan ja lopulliseen vanhentumiseen sovelletaan, mitä ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 24 §:ssä sekä 27 §:n 1 momentissa

säädetään. Lopullinen vanhentumisaika lasketaan siitä päivästä lähtien, jona Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan takaajana pankille.

44 §

Maksuvapautuksen myöntäminen takaussaatavan koroista

Opintolainansaajalla on oikeus saada hakemuksesta vapautus takaussaatavan koron maksamisesta enintään hakemiskuukautta seuraavien 12 kalenterikuukauden ajalle, jos hänen keskimääräiset veronalaiset tulonsa maksuvapautuksen hakemiskuukautta edeltävien neljän kalenterikuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulorajoja.

45 §

Maksuvapautuksen myöntäminen takaussaatavasta

Opintolainansaajalla on oikeus saada hakemuksesta vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta, jos:

1) opintolainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta; ja

2) opintolainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot maksuvapautuksen hakemiskuukautta edeltävien neljän kalenterikuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulorajoja.

46 §

Takaussaatavan perinnästä luopuminen

Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä voidaan luopua kokonaan, kun:

1) perittävä määrä on vähäinen;

2) perintää ei opintolainansaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa; tai

3) perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä luovutaan, jos opintolainansaaja on kuollut.

47 §

Korkoavustus

Tämän lain nojalla myönnettyjen opintolainojen erääntyneet korot ja ilmoituskulut voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista enintään viideltä sellaiselta korkokaudelta, jona opintolainan korkoja ei lisätä lainapääomaan 38 §:n nojalla. Korkoavustuksena ei makseta

koronmaksun viivästymisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa. Asevelvollisen erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena siten kuin sotilasavustuslain 10 a §:ssä säädetään.

Korkoavustuksen myöntäminen edellyttää, että opintolainansaajan veronalaiset tulot ovat keskimäärin enintään 1 662 euroa kuukaudessa korkokautta edeltävää kalenterikuukautta edeltävien neljän kalenterikuukauden aikana.

Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja on kuitenkin:

1) 1 919 euroa kuukaudessa, jos lapsia on yksi;
2) 1 989 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kaksi;
3) 2 107 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kolme tai useampia.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyjä tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon. Tarkistettuja tulorajoja sovelletaan tarkistamisen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta.

48 §

Korkoavustuksen hakeminen ja maksaminen

Korkoavustus myönnetään opintolainansaajan hakemuksesta. Korkoavustusta on haettava kahden kalenterikuukauden kuluessa korkokauden päättymisestä. Hakemukseen on liitettävä selvitys luottolaitoksen perimästä korosta ja ilmoituskuluista, tosite opintolainansaajan luottolaitokselle maksamasta korosta sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset.

Korkoavustus maksetaan luottolaitokselle. Korkoavustus maksetaan kuitenkin opintolainansaajalle siltä osin kuin hän on maksanut korot luottolaitokselle.

6 luku

Opintolainahyvitys

49 §

Opintolainahyvitys

Korkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainansaajan luottolaitoksessa olevaa tämän lain nojalla myönnettyä opintolainaa lyhennetään valtion varoista maksettavalla opintolainahyvityksellä.

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos hän on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän

ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa taikka edellä mainittuja tutkintoja vastaavan tutkinnon ulkomailla.

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Jos opintolainansaaja on suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ensimmäiseksi suoritetuksi korkeakoulututkinnoksi katsotaan sekä alemman korkeakoulututkinnon että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvitystä ole myönnetty opintolainansaajan hakemuksesta jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

Jos opintolainansaaja on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja tämän tutkinnon lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen, on hänellä oikeus opintolainahyvitykseen ensin mainitun tutkinnon lisäksi myös ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen perusteella.

50 §

Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos:

1) ammattikorkeakoulututkinto, ylempi ammattikorkeakoulututkinto tai yliopiston alempi korkeakoulututkinto on suoritettu asianomaista koulutusta koskevan lainsäädännön mukaisessa tavoitteellisessa suorittamisajassa;

2) sekä alempi että ylempi korkeakoulututkinto on suoritettu tutkintojen yhteenlasketussa säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa tai sellainen ylempi korkeakoulututkinto, johon ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa, on suoritettu säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa;

3) 1 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukukaudella;

4) 2 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukuvuodella.

Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika määräytyy kyseistä tutkintoa koskevan tavoitteellisen suoritusajan perusteella. Muutoin sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttavasta tutkinnon suorittamisajasta.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 49 §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Jos opiskelija on otettuaan opiskelupaikan vastaan ilmoittautunut poissa olevaksi ammattikorkeakoululain 29 §:n 3 momentin tai yliopistolain 39 §:n 3 momentin nojalla ensimmäisenä lukuvuonna, tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäistä kertaa ilmoittautunut läsnä olevaksi. Tässä momentissa säädettyä sovelletaan myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettuun tutkintoon.

Edellä 49 §:n 4 momentissa tarkoitetussa tilanteessa opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos tutkinto ja koulutus on suoritettu niiden ammattikorkeakoululaissa säädetyssä yhteenlasketussa tavoitteellisessa suorittamisajassa tai jos tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukukaudella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainansaajan opintolainahyvitykseen oikeuttavasta opintojen suoritusajasta, kun opintolainansaaja suorittaa sellaisen sosiaali- ja terveysalan

ammattikorkeakoulututkinnon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), sekä tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

51 §

Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on:

1) mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuna aikana ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta;

2) esittänyt lääkärintodistuksen siitä, että on ollut sairauden vuoksi estynyt mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuna aikana suorittamasta opintojaan tai saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

3) saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista raskausrahaa tai äitiys-, isyys- taikka vanhempainrahaa; tai

4) ollut estynyt suorittamasta kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja opiskelumaassa vallinneen sotatilan tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan poikkeuksellisen olosuhteen vuoksi.

Edellä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään enintään kahdella lukuvuodella. Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään yhdellä lukuvuodella.

Jos 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu olosuhde on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivää, opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään yhdellä lukukaudella. Yhden lukukauden aikana otetaan huomioon vain yksi pidentämiseen oikeuttava olosuhde.

Ulkomailla korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on enintään kolme kuukautta 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos tutkinnon suorittamisaikaa on pidentänyt ulkomaisen korkeakoulun 5 §:stä poikkeava lukukauden määritelmä ja tutkintotodistuksen myöntökäytäntö.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävien seikkojen huomioon ottamisesta.

Mitä tässä pykälässä säädetään, koskee myös opintolainansaajaa, joka on suorittanut säädetyssä suorittamisajassa sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), ja tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

52 §

Opintolainahyvityksestä päättäminen

Kansaneläkelaitos tutkii ilman hakemusta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloittamispäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja tutkinnon suorittamisajan perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen.

Jos opintolainansaaja on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon tai sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), ja tämän jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen, tai tutkinnon ulkomaisessa korkeakoulussa, Kansaneläkelaitos tutkii oikeuden opintolainahyvitykseen opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa tutkinnon tai ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen suorittamisesta. Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen tulee toimittaa selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta.

Jos opintolainansaaja on 1 momentissa tarkoitetussa tilanteessa tutkinnon suorittamisen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos laskee luottolaitosten ilmoittamien tietojen perusteella 54 §:ssä tarkoitetun opintolainahyvityksen määrän ja antaa asiassa päätöksen. Päätös voidaan antaa asianosaista kuulematta.

Jos opintolainansaaja ei ole 1 momentissa tarkoitetussa tilanteessa tutkinnon suorittamisaikaa koskevien tietojen tai luottolaitosten ilmoittamien tietojen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos antaa asiassa päätösehdotuksen. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos opintolainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä asian käsittelemistä uudelleen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksen haku- ja päätöksenantomenettelystä.

53 §

Opintolainahyvitykseen oikeuttava lainamäärä

Opintolainahyvitykseen oikeuttavalla opintolainalla tarkoitetaan 49 §:ssä tarkoitettujen korkeakouluopintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana kertynyttä tämän lain mukaista opintolainaa ilman lainan pääomitettuja korkoja.

Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 850 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu suomalaisessa korkeakoulussa, ja enintään 1 000 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu ulkomaisessa korkeakoulussa. Opintolainaa otetaan huomioon enintään yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta lukukautta kohti.

54 §

Opintolainahyvityksen määrä

Opintolainahyvityksen määrä on 45 prosenttia siitä osasta 53 §:ssä tarkoitettua opintolainan määrää, joka ylittää 8 000 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa.

Opintolainahyvityksen määrä on 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 8 000 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa säädetyssä määräajassa.

Jos opintolainansaaja, joka on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), on tämän jälkeen suorittanut ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen 50 §:n 5 momentissa tarkoitetussa tavoitteellisessa suorittamisajassa, opintolainahyvityksen määrä on 1 tai 2 momentissa säädetyn lisäksi 45 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa ilman lainaan pääomitettuja korkoja, joka on kertynyt ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana. Jos tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukukaudella, opintolainahyvitys on 1 tai 2 momentissa säädetyn lisäksi 30 prosenttia. Jos ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettu koulutus alkaa samana lukukautena kuin opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto on suoritettu, koulutuksen perusteella otetaan huomioon opintolaina koulutuksen aloittamista seuraavan lukukauden alusta alkaen.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa kyseisten koulutusten 50 §:n 5 momentissa tarkoitetun tavoitteellisen suorittamisajan mukaista opintolainan määrää, josta on vähennetty 53 §:n 2 momentin mukainen ensimmäiseksi suoritetun tutkinnon enimmäislainamäärä. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa sovelletaan muutoin, mitä 53 §:n 2 momentissa säädetään.

Opintolainahyvityksen määrä on enintään 7 000 euroa.

55 §

Opintolainahyvityksen maksaminen

Kansaneläkelaitos maksaa opintolainahyvityksen luottolaitokselle, kun päätös oikeudesta opintolainahyvitykseen ja sen määrästä on annettu opintolainansaajalle.

Opintolainahyvityksellä lyhennetään valtion takaamaa opintolainaa lainojen suuruuden mukaisessa järjestyksessä suurimmasta pienimpään.

Jos Kansaneläkelaitos on takaajana maksanut opintolainan luottolaitokselle ja opintolaina on Kansaneläkelaitoksen perittävänä, opintolainahyvityksen määrä vähennetään ensisijaisesti Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevasta takaussaatavasta.

Jos opintolaina on opintolainahyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan hyvityksen määrä, jäljelle jäävä osuus maksetaan opintolainansaajalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksen maksamisesta.

7 luku

Opintoetuuden toimeenpanoa koskevat säännökset

56 §

Opintoetuutta koskeva päätös

Kansaneläkelaitos antaa kirjallisen päätöksen tämän lain mukaisen opintoetuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, tarkistamisesta, lakkauttamisesta ja takaisinperinnästä.

57 §

Opintotuen hakeminen ja myöntäminen

Opintotukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Hakemuksen voi jättää Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiseen oppilaitokseen Kansaneläkelaitokselle toimitettavaksi. Ulkomailla opiskelevan tulee kuitenkin toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakumenettelystä.

Opintotuki myönnetään aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona hakemus on jätetty.

Kun opiskelu alkaa tai jatkuu keskeytymisen jälkeen taikka opiskelija hakee opintotukea 19 §:n mukaisen opintotuen saamisen rajoituksen päättymisen jälkeen, opintotuki myönnetään aikaisintaan sellaisen kalenterikuukauden alusta, jossa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Opintotukihakemus voidaan hylätä, jos ajankohta, josta lukien tukea haetaan tai jolloin edellytykset tuen myöntämiseksi täyttyvät, on myöhempi kuin kuusi kuukautta hakemuksen jättämisajankohdasta.

Jos opiskelijan 19 §:ssä tarkoitettua opintotuen myöntämisen estävää etuutta koskeva hakemus on hylätty, opintotuki voidaan myöntää sen kuukauden alusta, jona estävää etuutta koskeva hakemus on jätetty. Opintotuki on haettava kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jonka aikana päätös estävää etuutta koskevan hakemuksen hylkäämisestä on tullut lainvoimaiseksi.

Jos opiskelijan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaista asumistukea koskeva hakemus tai opiskelijan taikka hänen puolisonsa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaista asumistukea koskeva hakemus on hylätty, opintotuen asumislisä voidaan myöntää sen kuukauden alusta, jona asumistukea koskeva hakemus on jätetty. Asumislisä on haettava kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jonka aikana päätös yleistä asumistukea tai eläkkeensaajan asumistukea koskevan hakemuksen hylkäämisestä on tullut lainvoimaiseksi.

58 §

Opintorahan ja asumislisän maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain etuuden hakijan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen

tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

Opintorahaa ja asumislisää ei makseta, jos kuukausierän määrä yhteensä jäisi 8,40 euroa pienemmäksi.

59 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Opintotuki tarkistetaan tai se lakkautetaan, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuus tai etuuden määrään.

Jos on perusteltua syytä olettaa, että opintotuki olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, opintotuen maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavaa määrää vähentää, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Jos tuensaaja ei toimita pyydettyä selvitystä, asia ratkaistaan lopullisella päätöksellä niiden selvitysten perusteella, jotka ovat Kansaneläkelaitoksen käytettävissä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

Opintotuen maksaminen voidaan lakkauttaa myös opiskelijan pyynnöstä.

Kun opiskelija valmistuu tai keskeyttää opintonsa, opintotuki lakkautetaan valmistumis- tai keskeyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Muun olosuhteissa tapahtuneen muutoksen kuin opintojen keskeyttämisen tai valmistumisen perusteella opintotuki tarkistetaan sen kuukauden alusta lukien, jonka aikana uusi olosuhde kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää.

Määrätyn ajan kestävissä olosuhteiden muutoksissa etuus tarkistetaan niiltä kalenterikuukausilta, joina muuttunut olosuhde kestää vähintään 18 päivää.

Opintotuki lakkautetaan sen kalenterikuukauden alusta lukien, jonka aikana 19 §:n mukainen opintotuen saamisen rajoitus kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää. Jos opiskelija hakee opintotukea opintotuen saamisen rajoituksen päättymisen jälkeen, opintotukea myönnetään aikaisintaan sellaisen kalenterikuukauden alusta, jossa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Opintotukea ei tarkisteta 6 momentissa säädetyn mukaisesti, vaikka 19 §:n mukainen opintotuen saamisen rajoitus kestäisi määrätyn ajan.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen voidaan myöntää alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta seuraavasta kalenterikuukaudesta lukien.

60 §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuosittain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos etuutta koskeva päätös on annettu edeltävän syyslukukauden aikana vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

Opintotuki voidaan tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

Opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta, jos oppilaitos ilmoittaa opiskelijan valmistumisesta tai opiskelun keskeyttämisestä. Opiskelun keskeyttämisen perusteella opintotuki

voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta kuitenkin vain, jos oppilaitoksen antama tieto perustuu opiskelijan omaan ilmoitukseen.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa ja opintotuki on myönnetty alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen, opintotuki voidaan tarkistaa ja myöntää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun korkeakoulu ilmoittaa alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta.

61 §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien taloudellisen tilanteen katsotaan olennaisesti muuttuneen, jos vanhempien tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun opintotuki on hakemuksesta myönnetty tai opintotukea koskeva päätös on annettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, opintotukea voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on hakemuksesta myönnetty tai opintotukea koskeva päätös on annettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, opintotukea voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

Yrittäjänä, maatalousyrittäjänä tai apurahansaajana saatu tulo otetaan huomioon yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) perusteella vahvistetun työtulon mukaisena.

62 §

Opintotuen epääminen

Opintotuki voidaan evätä kokonaan tai osittain, jos joku on tahallaan antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon tai vääriä tietoja antamalla tai salaamalla todellisen asianlaidan on saanut aikaan sen, että opintotukea on maksettu perusteettomasti.

63 §

Takaisinperintä

Jos tämän lain mukaista etuutta on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, liikaa maksettu etuus on perittävä takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä aiheeton maksaminen ole johtunut etuuden saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Lisäksi takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen myös silloin, kun takaisinperintää ei etuuden saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan etuuden määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaisin perittävä määrä voidaan kuitata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta. Ilman suostumusta kuittaaminen voidaan kuitenkin kohdistaa vain tämän lain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen.

Jos opiskelijan veronalaiset tulot ylittävät 33 §:n 1 momentin mukaan määräytyvän vuositulorajan, ylityksen jokaista alkavaa ylityskynnystä kohden peritään takaisin yhden tukikuukauden opintoraha ja asumislisä alkaen kalenterivuoden viimeisestä tukikuukaudesta. Ylityskynnys määräytyy tämän lain 33 §:n 1 momentin 2 ja 1 kohdan euromäärien erotuksena. Jos vuositulorajan ylitys on ollut enintään 374 euroa, liikaa maksettua tukea ei kuitenkaan peritä takaisin. Tuensaajalle annetaan päätösehdotus liikaa maksetun tuen takaisinperimisestä. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos tuensaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä asian käsittelemistä uudelleen.

Opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän määrää korotetaan 7,5 prosentilla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että korotus on tätä pienempi.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

64 §

Takaisinperintäsaatavan vanhentuminen

Päätös aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa etuuden maksupäivästä. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentumisen katkeamisesta säädetään velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä. Tämän vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

65 §

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Jos opiskelija on saanut opintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 19 §:ssä tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta mainitussa pykälässä tarkoitetusta etuudesta.

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetun etuuden maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen 19 §:ssä tarkoitetun etuuden maksamista, että etuus tulee 1 momentin mukaisesti maksaa Kansaneläkelaitokselle.

66 §

Opintorahan huoltajakorotuksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle

Opintorahan huoltajakorotus maksetaan Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä elatustuen korvauksena ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea sen vuoksi, että opintorahan saaja on laiminlyönyt lapsen elatusvelvollisuuden.

67 §

Rahoitus

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla maksettavista etuuksista aiheutuvat kustannukset.

Kansaneläkelaitoksen on viisi arkipäivää ennen opintorahojen ja asumislisien maksupäivää ilmoitettava valtiolle arvio seuraavana kuukautena maksettavien opintorahojen, asumislisien, takausvastuiden ja ateriatuen rahamäärästä. Valtion on ilmoituksen perusteella maksettava Kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen määrä viimeistään yhtä arkipäivää ennen edellä tarkoitettua maksupäivää.

Opintoetuuden maksukuukautta seuraavan kuukauden aikana lähetettävän arvion yhteydessä Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava opetus- ja kulttuuriministeriölle edellisenä kuukautena maksettujen etuuksien yhteismäärä sekä 63 ja 65 §:n perusteella takaisinperittyjen etuuksien määrä. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava opetus- ja kulttuuriministeriölle 42 §:n perusteella takaisinperittyjen takaussaatavien määrä saatavien syntyvuoden mukaan eriteltyinä sekä takaussaataville perittyjen korkojen määrä. Kalenterikuukautena maksettujen opintoetuuksien ja pankeille takausvastuun perusteella maksettujen opintolainojen yhteismäärästä vähennetään saman kuukauden opintoetuuden ennakkojen ja takaisinperittyjen etuuksien sekä takaisinperittyjen takaussaatavien ja niiden korkojen summa. Näin saatu erotus otetaan huomioon arvion lähettämistä seuraavan kuukauden ennakkoa määrättäessä.

Kansaneläkelaitoksen on kuukausittain ilmoitettava valtiolle 44 ja 45 §:n nojalla myönnettyjen maksuvapautusten määrät saatavien syntyvuoden mukaan eriteltyinä.

Tämän lain toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat menot luetaan Kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi ja oppilaitoksille 3 §:n 4 momentissa säädetyistä tehtävistä aiheutuvat menot kyseisen oppilaitoksen menoiksi.

8 luku

Muutoksenhaku

68 §

Muutoksenhaku

Opintoetuutta koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta ja muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusoikeudelta. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

69 §

Itseoikaisu

Jos Kansaneläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 68 §:ssä säädetään.

Jos Kansaneläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa tarkoitetuin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, on väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Edellä 2 momentissa säädetystä määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

70 §

Valituksen myöhästyminen

Jos sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut 68 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

71 §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta

Jos opintotuen saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 19 §:ssä tarkoitettu opintotuen myöntämisen estävä etuus, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

72 §

Asian uudelleen ratkaiseminen, kun opintoja ei ole aloitettu

Jos opiskelija ei ole lainkaan aloittanut opintojaan oppilaitoksessa, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista opintotukea koskevan asian uudelleen.

73 §

Päätöksen poistaminen

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva Kansaneläkelaitoksen antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtiontakausta koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusoikeuden antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoikeus voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtiontakausta koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Jos Kansaneläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi väliaikaisella päätöksellä keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana.

Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Muutoksenhausta säädetään 68 §:ssä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetään.

74 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä.

9 luku

Tietojen saaminen ja luovuttaminen

75 §

Tietojen saaminen pyynnöstä

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi tai muun tämän lain mukaisen yksittäisen tehtävän täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot:

1) valtion ja kunnan viranomaiselta ja muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä;
2) Eläketurvakeskukselta, eläke- ja vakuutuslaitokselta sekä muulta eläkkeen tai muun korvauksen myöntäjältä tai maksajalta;
3) Potilasvakuutuskeskukselta;
4) Liikennevakuutuskeskukselta;
5) työttömyyskassalta ja työnantajalta;
6) oppilaitokselta;
7) vuokranantajalta.

76 §

Tietojensaantioikeus

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintoetuuksien täytäntöönpanoa varten:

1) Opetushallitukselta ja oppilaitoksilta opiskelijavalinnoissa hyväksytyksi tulleiden sekä Opetushallitukselta opiskelupaikan vastaanottaneiden henkilöiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä oppilaitosta ja opintoja koskevat tiedot;
2) kunnan, säätiön tai yleishyödyllisen yhteisön ylläpitämiltä opiskelija-asuntoloilta asuntoloiden ylläpitäjien kanssa erillisessä sopimuksessa sovittavalla tavalla opiskelija-asunnoissa asuvien tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä vuokra- ja asumisaikatiedot;
3) oppilaitokselta tai Opetushallituksen taikka opetus- ja kulttuuriministeriön tietovarannosta opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä opiskelijan opintoja ja opintojen seurantaa koskevat tiedot;
4) luotonantajilta opintolainansaajittain yksilöidyt tiedot nostettujen, valtion takaamien opintolainojen määristä, opintolainojen lyhennyksistä ja koroista siten kuin Kansaneläkelaitos määrää;
5) apurahan myöntäjältä tai maksajalta tiedot myönnetyistä apurahoista;
6) rangaistuslaitoksilta tiedot tutkintavankeuslain (768/2005) mukaisen tutkintavankeuden tai vankeuslain (767/2005) mukaisen rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä;
7) Verohallinnolta opintolainavähennystä koskevien tehtävien hoitamista varten tarpeelliset tunnistamistiedot ja opintolainavähennyksen käyttämistä koskevat tiedot niistä verovelvollisista, jotka ovat verotuksessa vähentäneet tuloverolain 127 d §:ssä tarkoitetun opintolainavähennyksen enimmäismäärän.

77 §

Tietojen luovuttaminen

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa:

1) luottolaitokselle, josta henkilöllä on opintolainaa, tiedot 38 §:n mukaisen koron lisäämiseksi opintolainaan;

2) opintolainan valtiontakausta ja sen voimassaoloa koskevat tiedot luottolaitokselle, josta opiskelija on hakenut opintolainaa;

3) Verohallinnolle tiedot opintolainavähennykseen oikeutetuista henkilöistä ja näiden opintolainavähennyksen enimmäismäärästä ja vuosittain maksamista opintolainan lyhennyksistä;

4) Pohjoismaiden opintotukiviranomaisille tiedot näiden maiden kansalaisten sekä näissä maissa opiskelevien Suomen kansalaisten Suomesta saamista opintotuista.

78 §

Tietojen käyttö

Kansaneläkelaitoksella on oikeus yksittäistapauksessa käyttää tämän lain mukaista etuutta käsitellessään muiden sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten saamiaan tietoja, jos on ilmeistä, että ne vaikuttavat tämän lain mukaiseen etuuteen ja tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada tiedot muutoinkin erikseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta opintoetuuksien saajia koskevia tietoja siltä osin kuin se on tarpeen opetus- ja kulttuuriministeriölle kuuluvien opintoetuuksien tilastointi-, suunnittelu- ja kehittämistehtävien hoitamiseksi. Näihin tietoihin ei saa sisällyttää etuudensaajan tunnistamisen mahdollistavia tietoja.

79 §

Tekninen käyttöyhteys

Kansaneläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus mainitussa momentissa säädetyin edellytyksin avata tekninen käyttöyhteys 77 ja 83 §:ssä tarkoitetuille tiedonsaajille rekisteriensä sellaisiin tietoihin, jotka Kansaneläkelaitos saa antaa mainittujen säännösten perusteella.

Mitä tässä pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla, koskee myös Kansaneläkelaitoksen oikeutta saada 75 ja 76 §:ssä sekä 77 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

80 §

Tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen

Kansaneläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa ministeriöille, Verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen etuus vaikuttaa, tämän lain mukaista etuutta tai korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot maksetuista etuuksista ja korvauksista ja näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointa varten, sekä poliisi- ja syyttäjäviranomaiselle edellä tarkoitetut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteeseenpanoa varten. Terveydentilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan henkilön sosiaalihuollon tarpeen perusteita, ei saa kuitenkaan luovuttaa.

81 §

Rekisteröidyn oikeuden rajaaminen

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) tarkoitetulla rekisteröidyllä ei ole mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista oikeutta siihen, että Kansaneläkelaitos rajoittaa henkilötietojen käsittelyä silloin, kun se hoitaa tämän lain mukaista tehtävää, jos rekisteröidyn vaatimus käsittelyn rajoittamisesta on ilmeisen perusteeton.

82 §

Opiskelijan ilmoitusvelvollisuus

Opintoetuutta hakiessaan opiskelijan tulee ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle etuuden myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Opintoetuutta saavan opiskelijan tulee ilmoittaa opintojen päättymisestä tai keskeytymisestä, oppilaitoksen vaihtumisesta, asumisolosuhteiden muutoksista sekä lisäksi muista opintoetuuteen vaikuttavista muutoksista.

83 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Opintorahaa, asumislisää tai opintolainaa ei saa ulosmitata.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien määristä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottokaaren 4 luvun 48 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi

Kansaneläkelaitoksella on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

10 luku

Erinäiset säännökset

84 §

Opintotukiasiain neuvottelukunta

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valtioneuvoston asettama opintotukiasiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja opintotuen kehittämistä ja toteuttamista koskevissa asioissa.

Neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

11 luku

Voimaantulo

85 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 33 ja 34 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2027. Lain 28 §:n 2 momentti tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2028. Lain 26 ja 27 §:ää sovelletaan oppivelvollisen opinnoissa, jotka aloitetaan 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen. Lain säännökset, jotka koskevat ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen suorittaneen oikeutta opintolainahyvitykseen, tulevat voimaan 1 päivänä elokuuta 2028.

Tällä lailla kumotaan opintotukilaki (65/1994). Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin, viittauksen katsotaan koskevan tätä lakia.

Tämän lain mukaiseen opintotukeen rinnastetaan opintotukilain mukainen opintotuki.

86 §

Opintotukioikeutta koskeva siirtymäsäännös

Jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden kumotun opintotukilain 4 a §:n nojalla, opintotukioikeutta koskeva päätös on voimassa myös tämän lain tultua voimaan. Opintotukioikeuteen sovelletaan muutoin, mitä 7 §:ssä säädetään.

87 §

Päätoimisia opintoja ulkomaisessa oppilaitoksessa ja opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain 12 §:ssä tarkoitettuja päätoimisia opintoja ulkomaisessa oppilaitoksessa sekä 13 §:n 2 ja 3 momentin ja 14 §:n 1 ja 6 momentin opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2027 tai myöhemmin aloitettuihin opintoihin. Ennen tätä ajankohtaa aloitettuihin opintoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Opinnot katsotaan aloitetuiksi mainittuna päivänä tai sen jälkeen, jos opiskelija on ottanut opiskelijavalinnassa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautunut ensimmäisen kerran läsnä olevaksi kyseisissä opinnoissa mainittuna päivänä tai sen jälkeen.

88 §

Opintotukeen oikeuttavaa koulutusta koskeva siirtymäsäännös

Henkilöllä, joka saa ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla opintotukea erillistä ammatillista täydennyskoulutusohjelmaa varten, on edelleen oikeus opintotukeen näiden opintojen päättymiseen asti, kuitenkin siten, ettei tämän lain 14 §:n mukainen enimmäisaika ylity.

89 §

Vanhempien tulorajoja koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain 22 §:ssä säädetyt tulorajat vastaavat vuodelle 2027 vahvistettua palkkakertoimen pistelukua. Ensimmäinen tämän lain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettu tulorajojen tarkistus tehdään 1 päivänä tammikuuta 2028.

90 §

Opintorahan ja opintorahan huoltajakorotuksen määrää koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain 21—23 §:ssä säädetyt opintorahan määrät vastaavat vuodelle 2027 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettua pistelukua. Ensimmäinen 28 §:n 1 momentissa tarkoitettu mainitun lain mukainen korotus tehdään 1 päivänä elokuuta 2028.

Lain 23 §:n 4 momentti tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2027. Ennen 1.10.2027 myönnettäviin huoltajakorotuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

91 §

Oppimateriaalilisää koskeva siirtymäsäännös

Henkilöllä, joka on aloittanut opintonsa ennen 1 päivää elokuuta 2027, on oikeus kumotun opintotukilain 11 ja 11 a §:n mukaiseen oppimateriaalilisään kyseisten opintojen päättymiseen asti. Oppimateriaalilisän määrä on 52,24 euroa kuukaudessa, mikä vastaa vuodelle 2027 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettua pistelukua. Oppimateriaalilisän määrään sovelletaan, mitä tämän lain 28 §:ssä säädetään opintorahan ja vanhempien tulojen indeksisidonnaisuudesta.

92 §

Opiskelijan omia tulorajoja koskevat siirtymäsäännökset

Ensimmäinen tämän lain 34 §:ssä ~~momentissa~~ tarkoitettu ansiotasoindeksin muutokseen perustuva 33 §:ssä tarkoitettujen tulorajojen ja 63 §:n 4 momentissa tarkoitettu vuositulorajan ylityksen tarkistus tehdään 1 päivänä tammikuuta 2029. Tarkistus vastaa vuoden 2028 kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta ansiotasoindeksiin muutosta.

93 §

Opintolainoja ja takaussaatavan korkoa ja takaussaatavaa koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain 5 lukua sovelletaan myös ennen tämän lain voimaan tuloa nostettuun opintolainaan. Ennen tämän lain voimaan tuloa nostettuun opintolainaan ei kuitenkaan sovelleta 41 §:n 2 momenttia, vaan kumotun opintotukilain 37 §:n 1 momenttia.

Tämän lain 44 ja 45:ää sovelletaan myönnettäessä maksuvapautuksia, joita koskeva hakemus on tullut vireille 1 päivänä tammikuuta 2028 tai sen jälkeen. Ennen 1 päivää tammikuuta 2028 vireille tulleisiin maksuvapautushakemuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

94 §

Korkoavustusta koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain 47 ja 48 §:ää sovelletaan myönnettäessä korkoavustusta 1 päivästä tammikuuta 2028. Tämän lain 47 §:ssä säädetyt tulorajat vastaavat vuodelle 2026 vahvistettua palkkakerrointa.

Ennen 1 päivää tammikuuta 2028 myönnettäviin korkoavustuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Ensimmäinen tämän lain 47 §:n 4 momentissa tarkoitettu tulorajojen tarkistus tehdään kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 2028.

95 §

Opintolainahyvitystä koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain 49–54 §:ää sovelletaan henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen. Edellä mainittuja lainkohtia sovelletaan myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1 päivää elokuuta 2027, mutta on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen.

Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainahyvitystä ja opintolainavähennystä koskevia säännöksiä. Tästä poiketen edellä tarkoitettuun henkilöön sovelletaan kuitenkin tämän lain 50 §:n 4 momenttia, kun hän on suorittanut opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen.

Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta varten 1 päivänä elokuuta 2028 tai sen jälkeen alkavassa koulutuksessa, sovelletaan tämän lain 49-54 §:ää siltä osin kuin näissä pykälissä säädetään oikeudesta opintolainahyvitykseen ammattikorkeakoululain 11b §:ssä säädetyn koulutuksen perusteella.

96 §

Opintolainavähennystä koskeva siirtymäsäännös

Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen 1 päivää elokuuta 2014, sovelletaan opintotukilain muuttamisesta annetun lain (1243/2013) voimaan tullessa voimassa olleita opintolainavähennystä koskevia säännöksiä.

97 §

Opintotukiasiain neuvottelukuntaa koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa toimiva opintotukiasiain neuvottelukunta jatkaa toimikautensa loppuun tässä laissa tarkoitettuna neuvottelukuntana.

2.

Laki

koulumatkatukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan koulumatkatukilain (48/1997) 1 §, 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 4 momentti ja 14 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 § osaksi laissa 1223/2020, 2 §:n 2 momentti laissa 812/2024 sekä 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 4 momentti ja 14 § laissa 1223/2020, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään tuen myöntämisestä:

1) opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisistä päivittäisistä koulumatkoista aiheutuviin kustannuksiin;

2) viikonloppujen yhteydessä aiheutuvien opiskelijan kodin ja opiskeluaikaisen asunnon välisten matkojen kustannuksiin oppivelvollisille.

Tukea kutsutaan koulumatkatueksi ja se maksetaan valtion varoista.

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

— —

Opiskelun päätoimisuudesta säädetään opintoetuuslaissa (/).

— —

5 a §

Oppivelvollisen koulumatkatuki viikonloppujen yhteydessä aiheutuviin matkakustannuksiin

Oppivelvollisella on oikeus koulumatkatukeen viikonloppujen yhteydessä aiheutuvista oppivelvollisen kodin ja opiskeluaikaisen asunnon välisistä matkakustannuksista, jos hän täyttää opintoetuuslain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 3 tai 4

momentissa säädetyt asumislisän saamisen edellytykset ja opintojen suorittaminen edellyttää asumista oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla. Tässä pykälässä tarkoitettuun koulumatkatukeen ei sovelleta lain 3, 3 a, 4, 4 a eikä 5 §:ää.

Kuukausittaiset matkakustannukset määräytyvät neljän edestakaisen oppivelvollisen kodin ja opiskeluaikaisen asunnon välisen matkan mukaan. Koulumatkatuen määrä on enintään 300 euroa kuukaudessa. Matkakustannusten laskentaperusteista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Koulumatkatukea ei myönnetä, jos oppivelvollinen saa tukea samoista matkoista aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Oikeus tämän pykälän mukaiseen koulumatkatukeen päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijan oppivelvollisuus päättyy.

Koulutuksen järjestäjä arvioi oppivelvollisen pyynnöstä, täyttyvätkö opintoetuuslain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan, 2 momentin 1 ja 2 kohdan tai 3 ja 4 momentin mukaiset edellytykset. Tiedon tallentamisvelvollisuudesta säädetään valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 c §:ssä.

7 §

Myöntäminen ja maksaminen

Koulumatkatuen myöntää Kansaneläkelaitos. Kalenterikuukausi oikeuttaa koko kuukauden koulumatkatukeen, jos siinä on vähintään 15 koulumatkatukeen oikeuttavaa päivää. Kalenterikuukausi oikeuttaa puolen kuukauden koulumatkatukeen, jos siinä on vähintään 10 koulumatkatukeen oikeuttavaa päivää. Edellä 5 a §:n mukaiseen koulumatkatukeen sovelletaan kuitenkin, mitä opintoetuuslain 16 §:ssä säädetään lukuvuoden tukikuukausien lukumäärästä ja mainitun lain 57 §:n 3 momentissa tuen myöntämisestä.

— —

8 §

Tarkistaminen ja keskeyttäminen

— —

Kun opiskelija valmistuu tai keskeyttää opintonsa, koulumatkatuki lakkautetaan valmistumis- tai keskeyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien. Kun opiskelijan olosuhteissa tapahtuu muu tukeen vaikuttava muutos, koulumatkatukioikeus tarkistetaan kuukausikohtaisesti tai lakkautetaan ottaen huomioon, mitä 7 §:n 1 momentissa säädetään koulumatkatukeen oikeuttavien päivien määrästä. Edellä 5 a §:n mukaisessa koulumatkatuessa opiskelijan muissa olosuhteissa tapahtuneen muutoksen perusteella koulumatkatuki tarkistetaan sen kuukauden alusta lukien, jonka aikana uusi olosuhde kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää.

14 §

Viittaussäännös

Jollei tässä laissa toisin säädetä, koulumatkatukea koskevassa asiassa noudatetaan, mitä opintoetuuslaissa säädetään opintotuen toimeenpanosta, takaisinperinnästä ja takaisinperintäsaatavan vanhentumisesta, itseoikaisusta, päätöksen poistamisesta, asiavirheen korjaamisesta, tietojen saamisesta, käytöstä ja luovuttamisesta, ulosmittaus- ja siirtokiellosta sekä rahoituksesta.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 5 a §:ää sovelletaan oppivelvollisen opinnoissa, jotka aloitetaan 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen.

_____

3.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1221/2020, uusi 2 momentti seuraavasti:

9 c §

Maksuttomuutta koskevat tiedot

— —

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon opintoetuuslain 26 §:n 6 momentissa ja koulumatkatukilain 5 a §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto siitä, että opiskelija täyttää mainituissa lainkohdissa säädetyt edellytykset.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

4.

Laki

oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oppivelvollisuuslain (1214/2020) 19–21 §, sellaisina kuin niistä ovat 19 § osaksi laissa / ja 20 § osaksi laissa 715/2022, sekä

muutetaan 17 §:n 4 momentti seuraavasti:

17 §

Maksuttomuuden laajuus

— —

Tätä pykälää sovelletaan 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa. Maksuttomuudesta ja opintososiaalisista etuuksista säädetään lisäksi perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa. Koulumatkojen maksuttomuudesta säädetään koulumatkatukilaissa (48/1997). Asumisen maksuttomuudesta säädetään opintoetuuslaissa (/). Ylioppilastutkinnon kokeiden maksuttomuudesta säädetään ylioppilastutkinnosta annetun lain 20 §:ssä.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen 1 päivää elokuuta 2027 aloitetuissa opinnoissa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

_____

5.

Laki

sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 10 a §, sellaisena kuin se on laissa 1428/2001, seuraavasti:

10 a §

Opintolainojen korot

Asevelvolliselle maksetaan sotilasavustuksena kumotun opintotukilain (65/1994) ja opintoetuuslain (/) mukaisten opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana tai sellaisen kalenterikuukauden aikana, jolloin opintolainansaajan palvelus päättyy, edellyttäen, että korkoja ei lisätä lainapääomaan opintoetuuslain 38 §:n nojalla.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

6.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 15 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1170/2018, seuraavasti:

15 §

Etuoikeutetut tulot

Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon:

— —

7) opintoetuuslain (/) mukaista opintotukea, opintoetuuslain 91 §:n nojalla maksettavaa oppimateriaalilisää eikä opintorahan huoltajakorotusta opintorahaa lukuun ottamatta;

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

7.

Laki

varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 11 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 961/2017,seuraavasti:

11 §

Varhaiskasvatuksen maksun määräämisen perusteena olevat tulot

— —

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta, kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta, opintoetuuslain (/) mukaista opintotukea, asumistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, aikuiskoulutustukea, toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

8.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:n 2 momentin 8 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1172/2018, seuraavasti:

11 §

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

— —

8) opintoetuuslain (/) 91 §:n mukaan maksettavaa opintorahan oppimateriaalilisää.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa opintoetuusjärjestelmän lainapainotteisuuden vaikutuksia opiskelijoiden toimeentuloon, opintojen kestoon, työssäkäyntiin sekä koulutukselliseen tasa-arvoon ja antaa sivistysvaliokunnalle selvityksen tarvittavista toimenpiteistä opiskelijoiden velkaantumisen vähentämiseksi.*

2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa alaikäisten oppivelvollisten maksutonta koulutusta koskevan oikeuden toteutumista yhdenvertaisesti eri puolilla Suomea, myös harvaan asutuilla alueilla ja saaristossa, joissa koulutuspalveluiden keskittäminen voi johtaa siihen, että alaikäinen joutuu muuttamaan pois kotoaan suorittaakseen oppivelvollisuutensa.*

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2026 vp

Helsingissä 20.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Nasima Razmyar sd (osittain)
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että voimassa oleva opintotukilaki kumotaan ja sen tilalle säädetään uusi opintoetuuslaki. Lakiehdotuksen mukaan opintotuki koostuu jatkossakin opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta.

Opintotuen kokonaisuudistuksen tavoitteet ovat hyviä. Tavoitteena on mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu ja turvata opiskelijoiden toimeentuloa. Tavoitteiden toteutuminen on olennaista, jos haluamme saavuttaa yhdessä jaetun tavoitteen koulutustason nostosta. Nämä tavoitteet eivät kuitenkaan toteudu, koska uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti ja pitkällä aikavälillä se on tarkoitus säästää. Uudistus olisi vaatinut onnistuakseen taloudellisia resursseja. Suomen tulevaisuuden kannalta opiskelijoihin panostaminen on yksi ydinkysymyksistä.

Myönteistä hallituksen esityksessä on huoltajakorotuksen uudistaminen tavalla, joka parantaa lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentuloa. Lisäksi myönteistä on alaikäisten velkaantumiseen puuttuminen sekä muutamat muut joustot järjestelmään.

Jotta uudistuksen tavoitteet toteutuisivat, on kuitenkin parannettava myös opiskelijoiden perusturvaa opintorahan tasokorotuksella ja vähennettävä opintotuen lainapainotteisuutta. Asumislisä on vähintään sidottava kansaneläkeindeksiin opintorahan tavoin.

Lisäksi opintotuen kehittämisessä tarvitaan lisää tietoa toisen asteen opiskelijoiden toimeentulosta, työssäkäymisestä, asumisesta ja velkaantumisesta.

Opintotukeen on tehty pitkin hallituskautta muutoksia, joiden vaikutuksia ei ole arvioitu pitkällä aikavälillä. Tarvitsemme lisää tietoa esimerkiksi siitä, miten kasvava opintotuen lainapainotteisuus vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin, opintojen aikaiseen työssäkäyntiin, opintojen etenemiseen tai koulutuksen periytyvyyteen.

Opintotuen lainapainotteisuuden kasvu

Hallitus on jo aiemmin lisännyt opintotuen lainapainotteisuutta kasvattamalla reippaasti valtiontakauksia. Suomessa opiskelevalla yli 18-vuotiaalla lainatakauksen määrä suureni elokuussa 2024 650 eurosta 850 euroon kuukaudessa. Alle 18-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden takauksen määrä taas suureni 300 eurosta 400 euroon kuukaudessa. Ulkomailla opiskelevalla määrä nousi 800 eurosta 1 000 euroon. Hallitus vastasi siis opiskelijoiden kiihtyvään velkaantumiseen kiihdyttämällä sitä entisestään.

Opintotuesta tuli entistä lainapainotteisempi vuoden 2017 opintotukiuudistuksessa, jossa opintolainan valtiontakausta nostettiin myös merkittävästi. Suomessa opiskelevan yli 18-vuotiaan opiskelijan kuukausittainen valtiontakaus nousi tuolloin 400 eurosta 650 euroon. Tämä uudistus johti kehitykseen, jossa opintolainaa on alkanut nostaa yhä useampi henkilö ja yhä

suurempia määriä. Vuoden 2025 puolivälissä opintolainaa oli runsaalla puolella miljoonalla ihmisellä, ja sitä oli nostettu yhteensä 6,5 miljardia euroa.

Vuonna 2024 maisteriksi valmistuneiden keskimääräinen opintolaina oli jo 24 700 euroa, mikä tarkoittaa, että summa on kolminkertaistunut kymmenen vuoden aikana.

Kelan perinnässä oli vuoden 2025 lopussa jo yli 36 000 opintovelallista, jotka eivät ole pystyneet maksamaan opintolainojaan takaisin. Maksuvaikeuksien merkittävin syy on korkojen nopea nousu. Lisäksi kohonneet elinkustannukset ovat vaikeuttaneet tilannetta. Ennen vuotta 2023 opintolaina eteni perintään enintään 4 000 opintovelallisella vuodessa. Tämän jälkeen nousu on ollut nopeaa, sillä vuonna 2023 perittävänä oli jo yli 8 000 henkilöä.

Tässä esityksessä lainahyvityksessä huomioitava alin lainamäärä nousee 2 500 eurosta 8 000 euroon. On ongelmallista, että tämä suosii isoja opintolainoja, ja pienempiä lainoja nostavat jäävät hyvityksen ulkopuolelle. Tämä kannustaa nostamaan enemmän lainaa ja vähentää lainaturvallisuutta. Lisäksi hyvityksen ulkopuolelle jäävät myös toisen asteen opiskelijat.

Ehdotettu malli opintolainahyvitykseen heikentää kannustavuutta maisterivaiheen opintojen osalta, sillä opiskelija voi saavuttaa lähes enimmäishyvityksen jo kandidaatin tutkinnon perusteella opintotuen vahvan lainapainotteisuuden sekä hyvityksen enimmäismäärän vuoksi.

Isot opintolainat haittaavat monella jo opintojen jälkeistä elämää. Isojen lainojen kanssa voi olla vaikea saada asuntolainaa tai oman perheen perustaminen voi tuntua liian isolta riskiltä muutenkin yhä epävarmemmassa maailmassa.

Opiskelijoiden velkaantumiseen puuttuminen on myös välttämätöntä, jos halutaan puuttua siihen, että korkeakoulutus periytyy yhä vahvemmin. Jos opintojen rahoittaminen perustuu yhä enemmän velkaantumiselle, se saattaa nostaa monen kynnystä hakeutua opintoihin. Velkaantuminen on isompi riski niille, joilta puuttuvat taloudelliset turvaverkot.

Opiskeluaikainen riittävä toimeentulo ilman isoa velkaantumista on tärkeä taata myös, jos halutaan koulutustaso nousuun. Opiskelijat ovat ainoa ihmisryhmä, jonka oletetaan kustantavan välttämättömät elinkustannukset, kuten ruuan, velalla.

Opintoraha

Hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia opintorahan perusmääriin. On hyvä, että opintoraha sidotaan jatkossakin indeksiin, mutta se ei riitä paikkaamaan aiempia indeksijäädytyksiä ja opintotuen vuosia jatkunutta ostovoiman heikkenemistä.

Opintoraha on viimeisen 30 vuoden aikana menettänyt ostovoimaansa noin 180 euroa. Tämä on johtunut siitä, että indeksikorotuksia on tehty vain kuutena vuonna. Opintorahan tasoa on korotettu vuosina 2007 ja 2014 ja leikattu vuonna 2017 niin, että muutokset kutakuinkin kumoavat toisensa.

Opintorahan tasokorotus olisi tärkeä koulutuspoliittinen toimi, jolla voidaan vähentää tarvetta opiskeluaikaiselle työnteolle, vähentää opiskelijoiden stressiä ja parantaa hyvinvointia ja jaksamista. Tämä toimi takaisi parhaiten hallituksen esityksen tavoitteen täysipäiväisen opiskelun mahdollistamisesta ja opiskelijoiden toimeentulon vahvistamisesta. Opintorahan tasokorotus olisi myös keino puuttua opiskelijoiden kiihtyvään velkaantumiseen ja koulutuksen periytyvyyden vahvistumiseen.

Asumislisä

Opiskelijoiden toimeentulon kannalta merkittävä heikennys oli, kun hallitus siirsi opiskelijat yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin. Muutos heikensi merkittävästi opiskelijoiden taloudellista tilannetta romuttamalla opiskeluaikaista asumisen tukea. Yleinen asumistuki on ympärivuotinen tuki, mutta opintotuen asumislisää maksetaan vain opiskelukuukausilta. Muutos heikensi opiskelijoiden asumisen tukea 40—98 euroa kuussa. Opiskelijoiden paluu opintotuen asumislisälle on lisännyt opiskelijoiden tarvetta käyttää opintotukea ympärivuotisesti asuinkustannustensa kattamiseksi.

Leikkaukset asumisen tukeen ovat kasvattaneet opiskelijoiden huolta taloudellisesta tilanteestaan, ja tämä uhkaa heikentää opiskelukykyä. Kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja ei riitä läheskään kaikille, joten mahdollisuudet muuttaa halvempaan asuntoon ovat hyvinkin rajalliset. Hallituksen politiikan seurauksena myös opiskelijoiden väliset tuloerot kasvavat, sillä tässäkin leikkaus on suurin pienituloisimmilla, ja kohtuullisia tuloja saavat hyötyvät siirrosta.

Hallituksen asuntopolitiikan vuoksi kohtuuhintaisia asuntoja on tulevaisuudessa entistäkin vähemmän, kun erityisryhmien, kuten opiskelijoiden, investointiavustuksia lasketaan. Opiskelija-asuntojen vuokrat uhkaavat tämän vuoksi nousta.

Hallituksen esityksessä opintotuen asumislisän taso on riittämätön. Lisäksi ongelmallista on, että sitä ei sidota indeksiin. Ilman indeksiin sitomista asumislisä jää jälkeen asumiskustannusten kehityksestä eikä turvaa opiskelijan toimeentuloa riittävästi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> *että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna.* ***(Vastalauseen muutosehdotukset)***

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2026 vp
Vastalause 1

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Opintoetuuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 luku

(Kuten SiVM)

3 luku

Opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus

20 §

(Kuten SiVM)

21 §

Opintorahan määrä

Opintorahan määrä kuukaudessa on:
1) vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 93,15 euroa, kun opiskelija on alle 20-vuotias;
2) vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 140,85 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;
3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 163,57 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias;
4) avioliitossa olevalla opiskelijalla taikka muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 329,38 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta;
5) 23 §:ssä tarkoitettuun opintorahan huoltajakorotukseen oikeutetulla opiskelijalla 329,38 euroa lisättynä huoltajakorotuksen määrällä.
(2 mom. kuten SiVM)

22 §

Vanhempien tulojen vaikutus opintorahaan

(1 mom. kuten SiVM)

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2026 vp
Vastalause 1

Jos opiskelijan vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 21 800 euroa vuodessa, korotetaan 21 §:ssä säädettyä opintorahan määrää seuraavasti:

1) 93,15 euron opintorahaa enintään 65,87 eurolla;
2) 140,85 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla;
3) 163,57 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla.

(3 ja 4 mom. kuten SiVM)

23—27 §

(Kuten SiVM)

28 §

Indeksisidonnaisuus

Edellä 21 ja 22 §:ssä säädettyä opintorahan määrää ja 23 §:ssä säädettyä opintorahan huoltajakorotuksen määrää sekä 25 §:ssä ja 27 §:n 2 momentissa säädettyjä rahamääriä tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien noudattaen, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin.

(2 mom. kuten SiVM)

29—32 §

(Kuten SiVM)

4 ja 5 luku

(Kuten SiVM)

6 luku

Opintolainahyvitys

49—53 §

(Kuten SiVM)

54 §

Opintolainahyvityksen määrä

Opintolainahyvityksen määrä on 45 prosenttia siitä osasta 53 §:ssä tarkoitettua opintolainan määrää, joka ylittää 2 500 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa.

Opintolainahyvityksen määrä on 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 2 500 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa säädetyssä määräajassa.

(3—5 mom. kuten SiVM)

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2026 vp
Vastalause 1

55 §

(Kuten SiVM)

7—10 luku

(Kuten SiVM)

11 luku

Voimaantulo

85—89 §

(Kuten SiVM)

90 §

Opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja asumislisän määrää koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain 21—23 §:ssä säädetyt opintorahan määrät sekä 25 §:ssä ja 27 §:n 2 momentissa säädetyt rahamäärät vastaavat vuodelle 2027 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettua pistelukua. Ensimmäinen 28 §:n 1 momentissa tarkoitettu mainitun lain mukainen korotus tehdään 1 päivänä elokuuta 2028.

(2 mom. kuten SiVM)

91—97 §

(Kuten SiVM)

2.

Laki

koulumatkatukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan koulumatkatukilain (48/1997) 1 §, 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 4 momentti ja 14 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 § osaksi laissa 1223/2020, 2 §:n 2 momentti laissa 812/2024 sekä 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 4 momentti ja 14 § laissa 1223/2020, sekä

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2026 vp
Vastalause 1

lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1, 2, 5 a, 7, 8 ja 14 § sekä voimaantulosäännös

(Kuten SiVM)

3.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1221/2020, uusi 2 momentti seuraavasti:

9 c § ja voimaantulosäännös

(Kuten SiVM)

4.

Laki

oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oppivelvollisuuslain (1214/2020) 19–21 §, sellaisina kuin niistä ovat 19 § osaksi laissa / ja 20 § osaksi laissa 715/2022, sekä

muutetaan 17 §:n 4 momentti seuraavasti:

17 § ja voimaantulosäännös

(Kuten SiVM)

5.

Laki

sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 10 a §, sellaisena kuin se on laissa 1428/2001, seuraavasti:

10 a § ja voimaantulosäännös

(Kuten SiVM)

6.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 15 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1170/2018, seuraavasti:

15 § ja voimaantulosäännös

(Kuten SiVM)

7.

Laki

varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 11 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 961/2017,seuraavasti:

11 § ja voimaantulosäännös

(kuten SiVM)

8.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:n 2 momentin 8 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1172/2018, seuraavasti:

11 § ja voimaantulosäännös

(Kuten SiVM)

Helsingissä 20.11.2026

Pia Lohikoski vas
Eeva-Johanna Eloranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Mari Holopainen vihr

Vastalause 2

Perustelut

Hallituksen esityksen tavoitteet opintoetuusjärjestelmän selkeyttämisestä sekä tutkintojen suorittamisen tukemisesta ovat kannatettavia. On perusteltua, että tavoitteena on mahdollistaa täyspäiväinen opiskelu ja parantaa opiskelijoiden toimeentuloa.

Keskusta katsoo kuitenkin, että esitys ei riittävästi huomioi opiskelijoiden taloudellista todellisuutta. Erityisen ongelmallista on, että esitystä tarkastellaan tilanteessa, jossa Orpon—Purran hallituksen päätökset ovat kohdistaneet merkittäviä leikkauksia juuri nuoriin ja opiskelijoihin. Opiskelijoiden asumisen tukea on heikennetty, opintotuen reaaliarvo on jäänyt jälkeen elinkustannusten noususta, lainatakauksen määrää on suurennettu ja opiskelijoiden toimeentulo perustuu yhä suuremmassa määrin velkaantumiseen.

Viime vuosina painotus on siirtynyt opintorahasta opintolainaan. Lainapainotteisuus lisää opiskelijoiden välistä eriarvoisuutta, sillä mahdollisuudet ja valmius velkaantua riippuvat usein myös perheen taloudellisesta asemasta. Samanaikaisesti yhä useampi opiskelija joutuu tekemään merkittävästi ansiotyötä opintojen aikana toimeentulonsa turvaamiseksi. Tämä on ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että opiskelijat suorittaisivat tutkintonsa nykyistä nopeammin ja että nuorten koulutustaso saataisiin aidosti nousuun.

Pidämme myös vakavana puutteena sitä, ettei esitys paranna ammatillisen koulutuksen suorittaneiden asemaa opintolainahyvitysjärjestelmässä. Lainaa voi olla merkittävästi jo ammatillisen koulutuksen jälkeen, mutta opintolainahyvitystä heillä ei ole mahdollista saada. Esitys ei tunnista kokonaisvelkataakkaa, joka syntyy ammatillisen koulutuksen saaneiden siirtyessä korkeakouluopintoihin, vaikka juuri näiden opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu edellyttäisi erityistä tarkastelua. Koulutuspolkujen tasa-arvo edellyttää, että opiskelijoita kohdellaan yhdenvertaisesti riippumatta siitä, ovatko he opiskelleet ammattioppilaitoksessa tai lukiossa ja ovatko he saapuneet korkeakoulutukseen lukio- vai ammatillisen koulutuksen kautta.

Lisäksi katsomme, että opintolainahyvityksen määräaikoja koskeva sääntely jää tarpeettoman jäykäksi. Opiskelijavaihto, tavoitteellinen urheilu sekä perustellut alanvaihdot ovat yhteiskunnan kannalta myönteisiä valintoja, jotka vahvistavat osaamista, kansainvälisyyttä ja työelämävalmiuksia. On ongelmallista, että toisaalla urheilijoita kannustetaan kaksoisuraan yhdistämään opiskelu- sekä urheilu-ura ja nuoria kannustetaan myös kansainvälistymään vaihto-oppilasvuosien kautta, mutta opintolainahyvityksen suhteen ei heille anneta joustoja. Näitä tilanteita tulisi voida huomioida nykyistä laajemmin opintolainahyvityksen määräajoissa ilman, että opiskelijat menettävät oikeutensa hyvitykseen.

Keskusta katsoo, että opintoetuusjärjestelmää tulee kehittää ensisijaisesti opiskelijoiden toimeentuloa vahvistavaan eikä velkaantumista lisäävään suuntaan. Samalla on varmistettava, että eri koulutuspolkuja kohdellaan yhdenvertaisesti ja että järjestelmä tunnistaa opiskelijoiden tosiasialliset elämäntilanteet nykyistä paremmin. Emme voi kaikilta osin yhtyä valiokunnan enemmistön kantaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2026 vp
Vastalause 2

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään kaksi lausumaa. ***(Vastalauseen lausumaehdotukset)***

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää ja valmistelee tarvittavat lainsäädäntömuutokset opintolainahyvityksen ulottamiseksi nykyistä yhdenvertaisemmin myös niihin opiskelijoihin, jotka ovat suorittaneet ammatillisen tutkinnon ennen korkeakouluopintojaan, sekä ottaa huomioon opiskelijoille koulutuspolun aikana kertyvän kokonaisvelkataakan.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi opintolainahyvityksen määräaikoja koskevan sääntelyn toimivuutta ja valmistelee muutokset, joilla opiskelijavaihto, tavoitteellinen urheilu sekä perustellut alanvaihdot voidaan ottaa hyväksyttävinä perusteina huomioon opintolainahyvityksen suoritusaikaa arvioitaessa.

Helsingissä 20.11.2026

Hanna Kosonen kesk
Markku Siponen kesk